

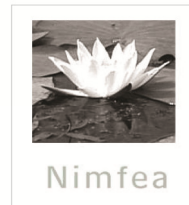
ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

BIO
Aqua
pro

A Jászsági Zagyva-ártér (HUHN20078) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014.

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter
Lesku Balázs
Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Estók Péter
Csipkés Roland
Dr. Forgács Zoltán
Horváth Dénes
Juhász Krisztina
Kovács Tibor
Mizsei Edvárd
Molnár Géza
Sallai R. Benedek
Dr. Sum Szabolcs
Dr. Gulyás Gergely

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	4
1.A terület azonosító adatai	7
1.1.Név.....	7
1.2.Azonosító kód.....	7
1.3.Kiterjedés.....	7
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	7
1.5.Érintett települések	7
1.6.Egyéb védetség kategóriák	8
1.7. Tervezési és egyéb előírások	8
2.Veszélyeztető tényezők	9
3.Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	11
3.2. Kezelési javaslatok	11
3.2.1. Élőhelyek kezelése	11
3.2.2.Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	28
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések	29
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	29
3.2.5.Mellékletek.....	31
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	32
3.3.1.Agrártámogatások	32
3.3.2.Pályázatok	35
3.3.3.Egyéb.....	35
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	35
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök	35
3.4.2.A kommunikáció címzettjei	36
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	36

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	39
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése	40
1.1. Környezeti adottságok	40
1.1.1. Éghajlati adottságok	40
1.1.2. Vízirajzi adottságok.....	40
1.1.3. Talajtani adottságok	40
1.2.Természeti adottságok	40
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	42
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	45
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	45
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	56
1.3.Területhasználat	56
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás.....	56
1.3.2.Tulajdoni viszonyok.....	57
1.3.3.Területhasználat és kezelés.....	58
2.Felhasznált irodalom	61
3. Térképek.....	63

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Jászsági Zagyva-ártér kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20078
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	487,43 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

* kiemelt jelentőségű élőhelytípus

1.4.2. Jelölő fajok

- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- vágó csík (*Cobitis taenia*)
- halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- dunai tarajos göte (*Triturus dobrogicus*)
- közönséges hód (*Castor fiber*)
- vidra (*Lutra lutra*)
- tavi denevér (*Myotis dasycneme*)

1.4.3. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj

- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Jászberény, Jászfelsőszentgyörgy

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrésztetekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat magterület övezetének (100%) része.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre elfogadott természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területrendezési Tervről szóló 10/2011. (IV.29.) KR rendelet
- Jászberény Város Önkormányzata Képviselő-testületének 24/2011. (VIII.15.) önkormányzati rendelete Jászberény Város Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének módosításáról
- Jászfelsőszentgyörgy Község Önkormányzata Képviselőtestületének 17/2009. (XII.1.) önkormányzati rendelete a község Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének elfogadásáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Szolnok-Jászsági körzet.

Jászsági erdészeti tervezési körzet második erdőterve. (érvényes: 2010. január 1. – 2019. december 31.) kelt: 2011.március 3.

Következő tervezés éve a Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzetben: 2018

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014. február 28-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár)

Vörös Sarok Vadásztársaság, Jászfelsőszentgyörgy (Kódszám: 16-750310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Zagyva (OHA-001921). 2013. április 2-től 2018. április 1-ig. (Közép-Tisza-Vidéki Horgászegyesületek Szövetsége)

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Zagyva alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a KÖTIKÖVIZIG, a KÖDUKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb terv a tervezési területre nem vonatkozik.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: magas, M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	17	<i>Cnidion dubii</i> folyóölgyeinek mocsárrétei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)(6510): A nyár közepén, aszályos időszakban végrehajtott kaszálásnak számos kedvezőtlen hatása van. Ekkorra éri el maximumát az adott évi biomasza és a kétszikű fajok többsége ekkor virágzik. Ebben a stádiumban végzett kaszálás miatt sok növényfaj már nem képes olyan mértékben regenerálódni, hogy eljusson a termésképzésig. Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepék egészén egyszerre végrehajtott kaszálása káros a fajra nézve, mivel a peték, lárvák, bábok pusztulását eredményezi, megszünteti e petézési lehetőséget, rontja a mikroklímát stb.
A03.03	Kaszálás felhagyása/hiánya	M	17	<i>Cnidion dubii</i> folyóölgyeinek mocsárrétei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): Az élőhelyek csak valamilyen kezelés hatására maradhatnak fenn. A kaszálás felhagyásával a hullámtéri mocsárrétek becserjésednek-erdősödnek (általában inváziós fajokkal), kiterjedésük csökken.
A04.03	Pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	M	17	<i>Cnidion dubii</i> folyóölgyeinek mocsárrétei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): az élőhelyek csak valamilyen kezelés hatására maradhatnak fenn, hiszen annak hatására is jöttek létre. Az extenzív állattartás (legeltetés-kaszálás) felhagyásával a hullámtéri mocsárrétek becserjésednek-erdősödnek (általában inváziós fajokkal), kiterjedésük csökken.
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	M	25	Tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>): Az idegenhonos fajokból álló erdők mind bűvhely mind vadászterület szempontjából szuboptimálisak a <i>Myotis dasycneme</i> számára.
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	30	Tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>): A faodvakban is megbújó <i>Myotis dasycneme</i> szempontjából káros lehet az álló, odvas holtfák eltávolítása. Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A holt faanyag hiánya esetében nem tud a láva hol fejlődni
B03	erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes felújulás nélkül	M	5,5	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): Az erdészeti kitermelés az élőhely eltűnését is jelentheti. Olyan, jelenleg gyep vagy szántó (esetleg kivett) művelési águ területeket érint, amelyeken J4 élőhelyek keletkeztek az elmúlt 1-2 évtizedben.
B07	egyéb erdészeti tevékenység	M	5,5	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az erdőgazdálkodás fokozódása jelenti a legnagyobb veszélyt a spontán módon képződött és így fejlődött állományokra.
G05.11	közúti ütközésből eredő sérülés vagy pusztulás	L	5	Vidra (<i>Lutra lutra</i>): sok vidra esik a közúti közlekedés áldozatául, elsősorban a revírt kereső, kóborló fiatal állatok közül
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	5,5	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az összes ligeterdő állományképét jelentősen befolyásolja az idegenhonos fajok jelenléte. Főképp az <i>Acer negundo</i> jellemző. A ligeterdők fajkészlete, főleg a cserjeszintben hiányos, hiányoznak az őshonos cserjék. Ezek helyét és az alsó lombzintet teljesen elfoglalták az inváziós fajok. <i>Cnidion dubii</i> folyóölgyeinek mocsárrétei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)(6510): Az inváziós fajok az élőhely degradációját, természetességének csökkenését eredményezik. Vágócsík (<i>Cobitis taenia</i>): A területen előforduló hat idegenhonos halfaj (<i>Ameiurus melas</i> , <i>Carassius gibelio</i> , <i>Lepomis gibbosus</i> , <i>Neogobius fluviatilis</i> , <i>Perccottus glenii</i> , <i>Proterorhinus marmoratus</i>) jelentős táplálék és élőhely konkurenciát jelent a vágócsík számára, továbbá e fajok a vágócsík szaporulatát is veszélyeztethetik ikra- és ivadékfalo táplálkozásukkal. Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj tényleges vagy potenciális élőhelyein sok esetben – főleg a rendszeresen bolygatott, illetve káros hatásoknak nagyobb mértékben kitett gyepeken - jellemző az inváziós növények, özönfajok, gyomok megjelenése és terjedése. Az ilyen folyamatok azért károsak, mert az inváziós fajok fokozatosan kiszorítják a tápnövények, valamint a nektárforrásul szolgáló virágos növények állományait, és emiatt szűkítik a lepkék életterét, valamint a populációk szaporodási képességét.
J02.04.01	Árvíz	L	2	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj lárvája jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz, hiszen nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben vízelöntéseket is képes túlélni. Am e megoldás sem nyújt számára korlátlan védelmet, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) idővel elpusztulnak a vízben. E veszélyforrás jelentősége a Zagyva folyó áradása esetén akár számottevő mértékű is lehet.

J02.12	vízi és part vegetáció kezelése csatornázási célból	M	20	Vidra (<i>Lutra lutra</i>): a vidra kedveli a parti, partközeli vegetáció strukturális diverzitását, az ezt csökkentő, lefolyást elősegítő munkálatok negatívan befolyásolhatják élőhelyét
K02.01	Fajösszetétel változás, Szukcesszió	M	17	<i>Cnidion dubii</i> folyóvízgyeinek mocsárrétegei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)(6510): A művelés felhagyásával összefüggésben lévő természetes folyamat, ennek eredményeképpen erdősülnek az élőhelyfoltok. Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A szukcesszió folyamata a fajok élőhelyeinek fokozatos zsugorodását idézheti elő (különösen a nappali lepkék esetén). Ezt elősegítő folyamat a szárazodás.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	5	Vidra (<i>Lutra lutra</i>): a különböző vegyületek a vízterbe kerülve a vidra táplálékbázisán keresztül kihathatnak a terület vidráira. A különböző vegyületek táplálékláncbeli feloldulása fokozottan érvényesülhetnek e csúcsragadozónál. Tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>): A faj táplálékbázisát képező ízeltlábúak irtása negatívan hathat e fajra, a táplálékosztályi lehetőségek beszűkítésével és indirekt toxicitással.
H01.05	diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	5	Vágócsík (<i>Cobitis taenia</i>): A szennyezések eutrofizációt okoznak Halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): A szennyezés káros az állományra
H02.04.01	egyéb pontszerű felszíni vízszennyezés	L	5	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): A kommunális szennyvíz bevezetése káros az állományra
J02.06.01	felszíni vízkivétel mezőgazdasági célra	L	5	Vidra (<i>Lutra lutra</i>), tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>): az egyre gyakoribbá váló aszályos időszakokban a Zagyvát érintő fokozottabb vízkivételek összességében negatívan befolyásolhatják a vízi életközösséget, beleértve a vidrát és a tavi denevért is.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Jászsági Zagyva-ártér kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, vízgazdálkodáshoz és erdőgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése tudja biztosítani. A vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a Zagyva medrét érintő nagymértékű élőhelyátalakító beavatkozások mellőzése szolgálja. Az erdőgazdálkodás tekintetében a célok elérését az erdők rendeltetésének felülvizsgálata, az állapotuk javítása szolgálja.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. A terület egészére vonatkozó általános kezelési javaslatok

- A Natura 2000 területen található jelölő élőhelyek (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei - 6440, sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) - 6510) és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) fennmaradásának érdekében a legeltetési és kaszálásos gazdálkodási módok fenntartása, feltételeinek megteremtése.
- Az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) fennmaradása érdekében a gazdasági rendeltetés felülvizsgálata és átminősítés védelmi célú erdővé.
- A jelölő halfajok (vágócsík (*Cobitis taenia*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)) és a vidra (*Lutra lutra*) állományainak fennmaradása érdekében a meder speciális élőhelytípust jelentő elemeinek (palajok, zátonyok, szakadópartok), illetve a vízparti zonáció (partél-bokorfüzes-ligeterdő) megőrzése szükséges, az élőhely átalakítása (áramlási viszonyok megváltoztatása mederduzzasztással, nagymértékű mederalakítás, kanyarátvágás) nem elfogadható.
- A hullámtéri gyeppek (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei - 6440, sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) - 6510) kiterjedésének növelése érdekében az idegenhonos inváziós fajokkal (gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), zöld juhar (*Acer negundo*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) már becserjésedett-beerdősödött területek gyeppe való visszaalakítása.
- Amennyiben a gyeppe való alakítása nem járható, úgy az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) élőhely kiterjedésének növelése érdekében a becserjésedett területek természetserű erdővé alakítása. Az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) kiterjedésének növelése érdekében továbbá a tájidegen fafajokból álló állományok fafajcseréje hazai fajokra és fajtákra
- A xilofág közösségi jelentőségű skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) állományainak fennmaradása érdekében az erdészeti beavatkozások (főként a véghasználatok) esetében az idős, odvasodó faegyedek, valamint holt faanyag meghagyása.

Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A Jászsági Zagyva-ártér Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 9 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2014-ben tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó-, csatornahatárt követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** a Zagyva kisvízi medre. A kezelési egység a teljes területen keskeny csíkként végighúzódik, kiterjedése 10,7 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): folyóvizek (U8), folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete (Ab)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Partkezelés: A kisvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének nagyobb részében cserjés-fás szegélyvegetáció található. Ez a szegélyvegetáció több szakaszon ligetes jellegű, idős őshonos fák-
kal, főként füzekkel. Ennek fenntartása feltétlen indokolt.

Vízkivételel: Abban az esetben, ha az engedéllyel rendelkező vízkivételek mindegyike kihasználja a teljes engedélyezett vízkivételi volumenét, ill. ezek a vízkivételek nagyrészt nyári kisvízes időszak-
ra esnek, az ökológiai vízigény biztosítása érdekében szükséges lehet a vízkivételek korlátozása. Ennek érdekében szükséges az ökológiai vízigény meghatározása.

Haltelepítés: A Zagyva alsó víztest horgászati hasznosítás alatt álló víztest. Javasoljuk az idegenho-
nos halfajok telepítésének teljes mellőzését, ill. az idegenhonos halfajok (fekete törpeharcsa (*Ameiurus melas*), ezüstkárász (*Carassius gibelio*), naphal (*Lepomis gibbosus*), folyami géb (*Neogobius fluviatilis*), amurgéb (*Perccottus glenii*), tarka géb (*Proterorhinus marmoratus*)) állo-
mányainak lehetőség szerinti visszaszorítását.

Változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítása: A kisvízi meder jelenlegi állapotának ter-
mészetvédelmi és ökológiai szempontból a legjelentősebb problémája a teljes mértékben beágyazott
meder. Javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy a természetes mederfejlődési folyamatok-
nak teret adó mederszakaszok a folyó mely szakaszán alakíthatók ki, akár rövid szakaszokon is. Ha
ez az árvízi biztonság számottevő mértékű csökkenése nélkül megvalósítható, akkor javasoljuk,
hogy összességében minél hosszabb szakaszon biztosítsanak ellenőrzött körülmények között lehető-
séget arra, hogy a természetes mederfejlődési, elsősorban oldalirányú (laterális) eróziós folyamatok,
ill. ezek következtében kanyarulatfejlődési folyamatok lejátszódhassanak. Amennyiben a természe-
tes mederfejlődés beindítására az érintett legalsó Zagyva-szakaszon nincs lehetőség, akkor javasol-
juk bizonyos szakaszokon természetszerű, aszimmetrikus kereszt-szelvény mesterséges kialakítását.
Ennek pontos mikéntjének meghatározása túlmutat a jelenlegi terv keretein (Geodéziai felméréssel
kapott terepmodellre készített tervre a kivitelező tudja meghatározni).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a
fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Önkéntesen vállalható előírások a kezelési egységre vonatkozóan nem adhatók meg.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok c. fejezetben mutatjuk be.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében növvő idős fák gyökérzete belelóg a kisvízi mederbe és számos halfaj, köztük a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*) számára is értékes búvóhelyet jelent. A vízbe lógó gyökerek jó lehetőséget biztosítanak egyes halfajok számára az ikrázásra.

Víz kivétel: Mivel az öntözővíz igény általában egybe esik a folyók kisvízes időszakával, ezért az engedélyekben szereplő vízkivételi mennyiségek maximális kihasználása esetén előfordulhat, hogy az érintett Zagyva-szakasz aktuális vízhozama nem éri el az ökológiai vízigény mennyiségét. Ez maga után vonhatja például a víz hőmérséklet túlzott megemelkedését és az oldott oxigéntartalom csökkenését, ill. a szennyvízbevezetések aktuális fajlagos terhelésének növekedését. A kedvezőtlen változások mértéke túllépheti az áramláskedvelő, jelölő halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*) környezeti optimum tartományát, ami az egyedsűrűség csökkenéséhez vezethet.

Haltelepítés: Az idegenhonos halfajok (fekete törpeharcsa (*Ameiurus melas*), ezüstkárász (*Carassius gibelio*), naphal (*Lepomis gibbosus*), folyami géb (*Neogobius fluviatilis*), amurgéb (*Perccottus glenii*), tarka géb (*Proterorhinus marmoratus*)) előretörésével a víztest halállományának természetessége csökken, a víztest ökológiai minőségi állapota az adott víztest referencia állapotához viszonyítva kedvezőtlen irányba változik. Az idegenhonos halfajok a legtöbb esetben igen erős versengő képességgel bíró, nagy tűrőképességű fajok, melyek megjelenése és állományainak megerősödése a legtöbb esetben őshonos halfajok (köztük a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) visszaszorulását, állományaik egyedsűrűségének csökkenését vonja maga után.

Változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítása: A természetes mederfejlődési, elsősorban oldalazó eróziós folyamatok beindulásának eredményeként megindul a kanyarulatfejlődés, az érintett szakaszon a mederkeresztmetszvény asszimetriájának mértéke növekszik. A folyamat eredményeként várhatóan a homorú parton megjelennek erodált szakadópartok és a domború part mentén az erodált partfalból származó mederanyag felhalmozódásának eredményeként palajok alakulhatnak ki. Az érintett szakaszok keresztmetszvényeiben az áramlási viszonyok heterogénebbé válnak. A fent említett folyamatok eredményeként nő a természetes mederfejlődési folyamatokkal érintett meder szakasz élőhelyi heterogenitása. A változatosabb élőhelykínálat változatosabb életközösség kialakulására ad lehetőséget, ezáltal javítva a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), közönséges hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*) fajok életfeltételeit.

KE-2 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** A hullámtéren található nádasok, mélyebb kubikgödrök és az év jelentős részében vízborítás alatt lévő egyéb vizes élőhelyek. Inkább a terület Ny-i felében jellemzőek, összes kiterjedésük 43,5 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): állóvizek (U9), fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2)

- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 állategység/ha (GY39).

- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67). (Magyarázat: Különösen a szegélynövényzetben terjedő inváziós növényfajok visszaszorításában és a mélyedésekben esetenként tömegesen megjelenő inváziós szerbtövis fajok (*Xanthium spp.*) visszaszorításában van szerepe ennek a kezelésnek.)
- Inváziós fászfárúak mechanikus irtása kötelező (GY26). (Magyarázat: a vizes élőhelyek szegélyéről javasoljuk az adventív cserje- és fafajok (gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), zöld juhar (*Acer negundo*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) eltávolítását.)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása a hullámtéri kubikokban: A kezelési egységbe sorolt tartós vízborítású, jelentős felületű kubikok esetében javasoljuk annak megvizsgálását, hogy lehetséges-e összekötni az élő Zagyva medrével, továbbá lehetséges-e az összekötő medrekbe elzárás beépítése.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Legeltetés: A kezelési egység állandó vízborítás alatt nem álló élőhelyein a tájidegen és inváziós fás- és lágyszárú növényfajok visszaszorítása érdekében javasoljuk a szarvasmarhával történő legeltetést (alacsony legelőnyomás mellett). A területek kiszáradása után, elsősorban a nyári-nyár végi-

őszi időszakra alakulhatnak ki olyan viszonyok, hogy a legeltetéssel történő kezelés megvalósíthatóvá válik.

Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása a hullámtéri kubikokban: A javasolt fejlesztés eredményeként a kezelési egységbe tartozó egyes területeken fokgazdálkodás lenne megvalósítható, melyek egyes halfajok pl a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*) halbölcsői lehetnének. Ez javítaná a Zagyva természetes halutánpótlását, a halak szaporodásának feltételrendszerét. Továbbá a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajos göte (*Triturus dobrogicus*) kétélűeknek is megfelelőbb életteret nyújtana.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: a Natura 2000 terület természetszerű füves területei: mocsárrétek, rét-sásos komplexek, magassásosok, illetve olyan területek, amelyek a nagyvízi időszakban inkább mocsár jellegűek, de a kiszáradásuk után rét-legelőként kezelhetők. Továbbá ide tartoznak a töltések gyep-területei és jellegtelen gyeppek is. Az egész területen jellemző élőhelyek, kiterjedésük 141,7 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassárrétek (B5), mocsárrétek (D34), jellegtelen üde gyeppek (OB), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kaszálásnak legyen prioritása a legeltetéssel szemben. Javasoljuk, hogy a kezelési egység kb. harmada legyen elsősorban legelőként hasznosítva. A kaszálóknak kb. a felén legyen lehetősége a gazdálkodónak sarjülegeltetésre.

Legeltetésnél a szarvasmarhának legyen prioritása. Állategységre számolva javasoljuk, hogy 70%-ban szarvasmarhával történjen a legeltetés, 30%-ban más fajokkal (birka, kecske, ló, szamár).

Azokon a területeken, ahol a gyep 91E0* élőhellyel érintkezik (kivételez alól a töltésgyep, mivel ott nem engedhető meg a szegélyvegetáció terjeszkedése) és a szegélyvegetációt nem az inváziós fajok alkotják legyenek 3 éves bontásban kaszálatlanul hagyott szegélyek az alábbiak szerint.

1. év: kaszálás

2. év: kaszálatlan erdőszegély (maga a szegély természetesen mezőgazdasági területre essen)

3. év: szegélyvegetáció legeltetése alacsony legelőnyomás mellett

A negyedik évtől újra indulhat a 3 éves ciklus. Abban az esetben, ha a szegélyvegetációban őshonos fa- és cserjefajok jelennek meg javasoljuk, hogy a folt egy része, mint „fásítás” kerüljön hosszú távon is meghagyásra.

A kezelési egység területén található olyan földrészletek, amelyek művelési ága erdő (több esetben üzemtervezett erdő), valójában azonban nyílt területek, gyakran jellegtelen gyeppek. Ezek esetében javasoljuk a művelési ág megváltoztatását, vagy tisztásként való nyilvántartásukat.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyeppek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- A gyepen legelészárított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át (GY61).
- A legelészárított területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122).
- Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos (GY64).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79.)
- Kaszálás július 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges (GY71).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása szükséges (GY92).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25). (Kivétel az általános javaslatok között megfogalmazott eset)
- 15-20% kaszátlan terület meghagyása parcellánként (GY95). (Kivétel a töltésgyeppek, ott a teljes terület kaszálható)
- A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani (GY99).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén legelő-kaszálóként való fenntartás megfelelő. Törekedni kell a szarvasmarhával történő legeltetésre.

Jelenleg szerencsés esetben évenkénti egyszeri kaszálás történik ezeken a területeken (ez a meghatározó kezelés). Legeltetés nincs. Kívánatos lenne, hogy a legeltetés is váljon jellemző gazdálkodási formává a kaszálás mellett. A megfelelő mértékű, szarvasmarhával történő legeltetés kedvez a mocsárréteknek.

Mivel a hullámtéri gyepek esetében súlyos problémát jelent az inváziós cserje-és fafajok terjedése, ezzel kapcsolatosan is előírásokat kellett megfogalmazni a jelölő élőhelyek fennmaradásának érdekében.

A megfelelő kezelés a *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) jelölő élőhelyek és a közösségi jelentőségű nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak fennmaradását is segíti. Haris (*Crex crex*) jelenléte esetén a kaszálás halasztása a sikeres költés feltétele.

KE-4 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Ebbe a kezelési egységbe foglaltuk össze azokat az élőhelyeket, melyeket hosszú távon előnyösebbnek tartunk erdőként fenntartani. Ezek az élőhelyek a láp- és ligeterdők, a fényben gazdag tölgyesek és erdő-gyep mozaikok és az egyéb erdők és fás élőhelyek élőhely-kategóriákhoz tartoznak. A területek jelentős része erdő művelésű ágú területen található, de nem minden esetben ún. üzemtervezett erdők, azaz az Országos Erdészeti Adattárban nem nyilvántartott területek. Ugyanakkor a 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló jogszabály 6. § 1. b) pontja alapján erdőnek minősülő területek. Kisebb részben olyan erdők tartoznak ide, amelyek nem erdő művelési ágú területen találhatók és tájidegen fafajok (főleg zöld juhar (*Acer negundo*)) alkotják. Ezeknél a területeknél dönteni kell a további hasznosítás irányáról. A teljes területen gyakori, domináns élőhelyek, a kezelési egység összes kiterjedése 136,9 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fűz-nyár ártéri erdők (J4), keményfás ártéri erdők (J6), alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC)
- Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas köris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0)
- Érintett erdőtagok: Jászfelsőszentgyörgy 31, 32, 36, 40, 27, 28 és Jászberény 28, 30, 32, 33

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az alrészletek körzeti erdőtervben meghatározott jelenlegi fatípusai többfélék, kocsányos tölgyes, elegyes kocsányos tölgyes, egyéb kemény lombos, hazai nyáras és füzes faállományok is vannak. A távlati célállományok legtöbbször elegyes kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, elegyes hazai nyárasok, füzesek. Ezekben a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg.

A nem üzemtervezett erdők esetében a fahasználatokat nem az üzemterv fogalmazza meg. Jogszabály írja elő a tervezett fahasználatok bejelentési kötelezettségét az erdészeti hatóság felé (2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 70. §). Az elvek érvényesítésében az erdészeti hatóságnak van kulcsszerepe, mivel a tervezett fahasználatokat ennek a hatóságnak kell bejelenteni.

Javasoljuk az ilyen erdők nyilvántartásba vételét az Országos Erdészeti Adattárban. Üzemtervezett erdők esetében már az erdőterv tartalmazhatja az élőhelyvédelmi szempontok hosszú távú érvényesülését.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A kötelező előírásokat a körzeti erdőterv tartalmazza: Jászsági erdészeti tervezési körzet második erdőterve. (érvényes: 2010. január 1. – 2019. december 31.) kelt: 2011.március 3.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet rendelkezéseit kell figyelembe venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeleiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal (E51). (Magyarázat: a hátsóbb részekén további fajok ültetése is javasolt, lásd az „Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési” javaslatok pontban és a 3.2.2. fejezetben)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása (E27).
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábón álló holtfák meghagyása (E17).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása (E28).
- Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy szükség esetén a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyére őshonos cserje vagy fafajok egyidejű egyenkénti kézi beültetésével (E77).
- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33).
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása (E31).
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása (E69).
- Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására (E72).
- Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása (E10). (Magyarázat: a Jászfelsőszentgyörgy 36 D, C és a 36 A, B erdőrészek érintettek.)

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk a Zagyva hullámterén alacsony borítással meglévő (esetleg hiányzó) őshonos, a termőhelynek megfelelő fa- és cserjefajok telepítését. A magasabban fekvő „hátasabb” erdők esetében legalább kisebb foltokban az alábbi fajok telepítését javasoljuk a felújítások során: kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*), vénic szil (*Ulmus laevis*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vadkörte (*Pyrus pyraster*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*).

Azoknál a kiterjedt tájidegen fafajok (főleg zöld juhar (*Acer negundo*)) alkotta erdőknél, amelyek gyepterületen vannak, abban az esetben javasoljuk a terület visszaállítását, ha a rét-legelő gazdálkodás egyéb feltételei adottak. Ellenkező esetben az erdőként való további hasznosítást tartjuk fenntarthatónak. Utóbbi esetben a fafajcseréről gondoskodni kell (élőhelyfejlesztés). Célállományként az alacsonyabb térszinteken hazai nyáras, a magasabb térszinteken kőrises-kocsányos tölgyes, egyéb lomb elegyes kocsányos tölgyes állományok jöhetnek szóba.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem mérülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység létrehozásával alapvetően az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) élőhely-kategóriákba tartozó ártéri erdőknek hosszú távú fennmaradását kívánjuk segíteni. Ugyanakkor ide soroltuk azokat az erdőket is (köztük üzemtervezett erdőket is), amelyek jelenleg még nem sorolhatók a 91E0* és a 91F0 Natura 2000 élőhely-kategóriákba, de élőhely-fejlesztéssel közép- és hosszú távon azzá válhatnak. Jelenlegi biotikai állapotuk, elhelyezkedésük és a rájuk vonatkozó jogszabályi előírások figyelembevételével tesszük meg kezelési, gazdálkodási és élőhely-fejlesztési javaslatunkat.

Az előírásokat azért kell megfogalmazni, mivel egyrészt a tájidegen cserje- és fafajok nagyarányú jelenléte (itt főként a zöld juhar (*Acer negundo*)) jellemző, másrészt a puhafás erdőfoltok viszonylagos háborítatlanságára lenne szükség, a folyamatos erdőborítás megőrzése mellett.

Azoknál a kiterjedt tájidegen fafajok (főleg zöld juhar) alkotta erdőknél, amelyek gyepterületen vannak, abban az esetben javasoljuk a terület visszaállítását, ha a rét-legelő gazdálkodás egyéb feltételei adottak, pl van megfelelő mennyiségű legelő állat. Ellenkező esetben az erdőként való további hasznosítást tartjuk megvalósíthatónak, fenntarthatónak. Utóbbi esetben a fafajcseréről gondoskodni kell (élőhelyfejlesztés). A terület helyreállítása vélhetően nehézségekbe fog ütközni, mivel jól láthatóan a jelenlegi gyepek hasznosítása, így hosszú távú fenntartása is nehézségekbe ütközik. Mindkét esetben az élőhelyrekonstrukció és/vagy élőhelyfejlesztés eredményeképpen Natura 2000 jelölő élőhelyek jönnek létre (6440, 6510, 91E0*, 91F0). Az erdőkre vonatkozó egyes kezelési javaslatok az odúlakó vagy xilofág jelölő fajok (nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*)) fennmaradását segítik.

A fűz-nyár ártéri erdők gyepterületen erdei fajokban rendkívül szegény. Ennek okai részben tájtörténeti okokban keresendők, másrészt az elhúzódó áradásoknak is szerepe lehet. Kistáji szinten is jellemző, hogy olyan, országos szinten gyakorinak nevezhető cserjefajok is rendkívül ritkák (vagy teljesen hiányoznak), mint pl. az egybibés galagonya, a fagyal vagy a veresgyűrű som. Ez a fajhiány a vizsgált Natura 2000 területen is jellemző.

KE-5 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** azok a Natura 2000 területen belül található szántó művelési ágú területek, amelyek valós használata is szántó. A terület középső részén vannak állományok, Jászfelsőszentgyörgy külterületén, a kezelési egység kiterjedése 24,3 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Javasoljuk, hogy amennyiben a szántók művelését megváltoztatják, a művelési ágot is változtassák meg a rajta található jelölő élőhely hosszú távú fennmaradása érdekében.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett (SZ26).
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése (SZ56). (Magyarázat: lásd az „Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat” pontban).
- Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását (SZ54). (Magyarázat: lásd az „Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok” pontban).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A szántók erdősítését javasoljuk. Abban az esetben, ha az erdőtelepítés árvízvédelmi okokból nem lehetséges, javasoljuk a szántók jelentős részének gyeppe alakítását. A spontán felhagyás után, mivel minden évben elárasztja a víz a területet, várható mocsárrét-magaskórós-magassásos komplex kialakulása.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A magasabb fekvésű szántók alkalmasak keményfás ligeterdők telepítésére. Javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy az árvízi biztonság szempontjai és az élőhelyfejlesztési elképzelések (erdőtelepítés) összehangolása tagoltabb területhasználat mellett megvalósítható-e. A KE-6 kezelési egységben jelentős területeken javasoljuk a terület helyreállítását, melynek megvalósulásával jelenleg fás vegetációval borított területek válnak újra füves élőhelyekké. Ennek javasolt mértéke meghaladja azoknak szántóknak a kiterjedését, amelyeket erdősíteni javaslunk. Ez összességében az érdesség csökkentését és a lefolyási viszonyok javulását vonná magával.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A keményfás ligeterdő, mint közösségi jelentőségű élőhely (keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0)) aránya rendkívül alacsony a Natura 2000 területen, az élőhelyre jellemző állományalkotó fa- és cserjefajok más élőhelyeken sincsenek meg, emiatt gátoltak az ártéri erdőkre jellemző alapvető vegetációdinamikai folyamatok. Emiatt teszünk javaslatot erdőállományok létrehozására szántók helyén. A keményfás erdők kiterjedésének növelése hosszú távon növeli a nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*) állatfajok életterét is, ami pozitív hatású. Mivel azonban az erdő lefolyási akadályt jelent, azokon a területeken, ahol erre számítani lehet, inkább gyeppe kell alakítani a szántókat. Ebben az esetben a *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) jelölő élőhelyek és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) élettere növekszik. A rekonstrukció megvalósulásáig is szükséges a vegyszeres gyomirtás tiltása az érintkező területek állapotának megóvása érdekében.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: inváziós fa- és/vagy cserjefajokkal spontán benőtt területek, melyek fenntartása élőhelyvédelmi szempontból nem kívánatos, mivel olyan területeket foglalnak el, amely potenciálisan magasabb természetességű vegetáció termőhelyei. Az esetek túlnyomó többségében ez a potenciális vegetáció a közelmúltban (évek, ill. évtizedek) még az aktuális vegetáció volt (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)). Meghatározó fajok a zöld juhar (*Acer negundo*) és az amerikai kőrís (*Fraxinus pennsylvanica*). Elszórtan a teljes területen előfordulnak, összkiterjedésük 26,3 ha

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Szántó és erdő művelési ág esetén a művelési ág módosítását is javasoljuk elindítani a fahasználatok engedélyeztetésével párhuzamosan.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyep) hasznosítandók (E67)
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására (E72).

- Élőhelyrekonstrukció (GY118). (Magyarázat: lásd az „Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok” pontban és a 3.2.2. fejezetben)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységet alkotó élőhelyek átalakítását, rekonstrukcióját a tájidegen fa- és cserjefajok eltávolításával, majd ezek sarjainak, magoncainak a visszaszorításával javasoljuk megvalósítani. Előnyben kell részesíteni a mechanikai módszereket, nem látjuk szükségesnek a tuskófúrásos vegyszeres kezelést. Egyrészt az évről-évre tömegesen megjelenő magoncokat ezzel a módszerrel nem lehet visszaszorítani, másrészt hatékony vegyszermentes módszerek is kielégítő eredményt adnak. A magoncokat hatékonyan pusztító herbicides kezelés minden kétszikű fajt is elpusztít az inváziós fa- és cserjefajok magoncaival együtt, ezáltal minden alkalommal visszaveti a természetes regenerációs folyamatot, gátolja azt.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén jelenleg gazdálkodás nem folyik. Pontosan a gazdálkodás hiánya/elmaradása vezetett a kezelési egységbe tartozó területek jelenlegi állapotának kialakulásához. Jelen állapot élőhelyvédelmi szempontból kedvezőtlen. A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzéseinek megvalósulását nehezítik ezek az élőhelyek. Az inváziós fa- és cserjefajok ráadásul magiszórásuk révén veszélyeztetik a magasabb természetességű szomszédos területeket is. A természetes, a természetközeli és a származékerdők esetében is kedvezőtlen a szomszédosság.

A nedves gyepeket szintén veszélyezteti az inváziós fajok kolonizációja. A mocsarakat csak kisebb mértékben veszélyezteti a becserjésedés és a beerdősülés, elsősorban a szegélyeken.

A javaslatok megvalósulása esetén egyes fákkal, facsoportokkal tarkított ártéri rétek-legelők és fás-legelők jönnek létre. Ezek az élőhelyek a Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzéseinek megfelelnek, mivel gyepek komponensük jelentős részben olyan közösségi jelentőségű élőhely lesz (Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)), amelyeknek természetvédelmi helyzetének javítása prioritás. A mezőgazdasági hasznosítás mértékének (elsősorban legeltetés) növelése is az élőhelyek hosszú távú fenntartását szolgálja. Az ártéri rétek-legelők kiterjedésének növelése közvetve a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) lepkefajra is pozitív hatással lenne.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: tájidegen fajok erdőtelepítései. Szórványosan a teljes területen előfordulnak, a terület Ny-i felében dominánsak. A kezelési egység kiterjedése 88,4 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- érintett erdőtagok: Jászfelsőszentgyörgy 32, 36, 40, 27 és Jászberény 28, 30, 33

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az alrészletek erdőtervben meghatározott jelenlegi fatípusai többfélék, a legtöbb alrészlet nemes nyáras, elegyes nemes nyáras, akác, elegyes akác. Az állományok egy részében szerkezetátalakítás, fafajcsere várható, hiszen a célállományok hazai fajok. 8 részletben jelenik meg a nemes nyáras célállományként, ezek helyett is javasoljuk hazai fajokra való áttérést, az elegyes kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, elegyes hazai nyárasok, vagy füzesek is megfelelőek lennének. Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*), vénic szil (*Ulmus laevis*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*)

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A kötelező előírásokat a körzeti erdőterv tartalmazza: Jászszági erdészeti tervezési körzet második erdőterve. (érvényes: 2010. január 1. – 2019. december 31.) kelt: 2011.március 3.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatára során a táj- és termőhelyhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is) (E64).
- Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusokkal (E51). (Magyarázat a gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok fejezetben:)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A felújítás során hazai és termőhelyhonos fajok alkalmazására lenne szükség (lásd gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 területen fekvő tájidegen fafajú erdők fafajcserejével növelhető a jelölő élőhelyek (enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0)) kiterjedése. Ezzel hosszú távon a jelölő nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) bogárfajok életfeltételei is javulnak, az állományok növekedhetnek.

KE-8 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Kertvárosok peremterületi, gazdálkodást szolgáló tanyák és azok szűk környezete, illetve a Natura 2000 területen keresztülvezető burkolatlan utak. Összes kiterjedésük 12,5 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), tanyák, családi gazdaságok (U10), vetett gyepek, füves sportpályák (T5), kiskertek (T9), út- és vasúthálózat (U11)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egységbe tartozó területeken az érintkező területek védelme érdekében szükséges a rendszeres gyommentesítés, az inváziós fajok irtása. Az utak mentén a cserjés-fás szegélyvegetáció kímélete javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY107).

- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat, hogy a beépített területek aránya ne növekedjen, az úthálózat ne bővüljön.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok a gyomosodás megakadályozását szolgálják, ami kisebb mértékű pozitív hatással lehet az érintkező élőhelyekre.

KE-9 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Löszgyepek és olyan területek, ahol *löszgyepek és löszfalak és szakadópartok növényzet* élőhelytípusok számára alkalmas termőhelyi feltételek vannak, így kiválóan alkalmasak élőhelyrekonstrukciós célokra. Az élőhelyek gyepterületi művelési ágban vannak, 6 kis foltban található Jászfelsőszentgyörgy külterületén, kiterjedésük 3 ha. Két helyszínen gépi kaszálásra alkalmatlan, meredek lejtőn (ártéri peremen) helyezkednek el a kezelési egységbe tartozó élőhelyek. Itt csak kézi kaszálásra, vagy legeltetésre van lehetőség.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), jellegtelen száraz-félszáraz gyep (OC), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c)
- Natura 2000 élőhelyek: síksági pannon löszgyepek (6250*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A gyepes területek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepes területek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás (GY19).
- Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását (GY23).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25). Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 állategység/ha (GY39).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Élőhelyrekonstrukció keretében az OC, a P2b és a P2c ÁNÉR kategóriának megfelelő foltok fás szárú növényzettől való mentesítését, a fűavar eltávolítását és mezőgazdasági hasznosítását javasoljuk.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A löszgyepek hosszú távú fenntartása a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat mellett biztosított. A meredek lejtők viszont feltételezhetően pont a mezőgazdasági hasznosítás elmaradása következtében romlottak le a jelenlegi állapotukba. Ezek az élőhelyek azonban megfelelő kezelés mellett, amely a

legeltetést jelenti, regenerálódhatnak, hiszen fajkészletük nem semmisült meg teljesen. A kezelési javaslatok a síksági pannon löszgyepek (6250*) jelölő élőhely fennmaradását szolgálják.

3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok a Zagyvára vonatkoznak, amely a **KE-1** kezelési egységet alkotja. A javaslatok és az indoklás abban a részben jelenik meg.

A vonatkozó vízzgyűjtő-gazdálkodási tervben (VGT) 2015-ig folyamatosan végrehajtott alapintézkedésként szerepel a Felső Zagyvára vonatkozóan a „Szennyvíztisztítás megoldása a Szennyvíz Program szerint (SZ1)”, valamint az „Élőhelyek állapotának felmérése, a károsodás okainak feltárása, jelentősen károsodott víztől függő élőhelyeknél kezelési, fenntartási terv kiegészítése, készítése, javaslatok további intézkedésekre (VT1)”.

A víztest jó állapotának, mint legfőbb környezeti célkitűzés eléréséhez szükséges 2015-ig végrehajtható kiegészítő intézkedések között szerepel a VGT-ben a „Vízfolyások mellett vízvédelmi puffersáv kialakítása és fenntartása (HA2)”, a „Mederrehabilitáció hegy- és dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését (HM1)”, a „Duzzasztók üzemeltetésének módosítása az alvízi szempontok, illetve a hosszirányú átjárhatóság figyelembevételével (DU1)”, az „Engedély nélküli, illetve engedélytől eltérően működő vízhasználatok megszüntetése, felülvizsgálata (FE3)”, továbbá a „Kommunális rendszerbe történő ipari használt- és szennyvíz-bevezetések módosítása (SZ3).

A 2015-2021 közötti időszakra tervezett kiegészítő intézkedések között szerepel a VGT-ben a „Mederrehabilitáció síkvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését (HM2)”.

Általánosságban megállapítható, hogy a VGT-ben szereplő tervezett intézkedések a szennyezőanyag és tápanyagterhelés csökkentésével, a pufferzóna kialakításával, ezek által a vízkémiai állapot javításával ill. a hidromorfológiai állapot javításával alapvetően segítik a Natura 2000 fenntartási tervben megfogalmazott általános és kezelési egységekhez köthető specifikus célkitűzések megvalósítását.

A jelen fenntartási tervben a KE-1 kezelési egység esetében a „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” címsor alatt szerepeltetett partkezelésre vonatkozó javaslat összhangban van a VGT-ben szereplő „Vízfolyások mellett vízvédelmi puffersáv kialakítása és fenntartása (HA2)” intézkedéssel, a vízkivételre vonatkozó javaslat bizonyos mértékben kapcsolódik a VGT-ben szereplő „Engedély nélküli, illetve engedélytől eltérően működő vízhasználatok megszüntetése, felülvizsgálata (FE3)”. Továbbá a szintén a KE-1 kezelési egység esetében a „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” címsor alatt szerepeltetett változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítására vonatkozó javaslat a fő célkitűzés vonatkozásában összhangban van a VGT-ben szereplő „Mederrehabilitáció hegy- és dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését (HM1)” és „Mederrehabilitáció síkvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, beleértve fenékküszöbök, fenékgátak átépítését (HM2)” intézkedésekkel. Természetesen hozzá kell tenni, hogy ez utóbbi intézkedések, ill. a velük összhangban lévő természetvédelmi kezelési javaslat tervezése részletes vízépítési tervezési feladatot jelent, melyet geodéziai felméréssel és valószínűleg hidraulikai modellvizsgálatokkal kell megalapozni.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A **KE-4** egység területén javaslatot adunk meg annak a természetvédelmi problémának a kezelésére, hogy a keményfás ártéri erdők (J6) kiterjedése jelenleg rendkívül alacsony a területen. A keményfás ártéri erdők a puhafás ártéri erdőkből alakulnak ki a termőhelyek feltöltődésével párhuzamosan, ezért hiányuk a fűz-nyár ártéri erdők természetes átalakulását is lehetetlenné teszi. Korlátozottan vannak jelen azok a fa- és cserjefajok, amelyek propagulumforrásként szolgálnának. Hiányuk miatt gátoltak az ártéri erdőkre jellemző vegetációdinamikai folyamatok. Ezért javasoljuk a keményfás erdőkre jellemző fafajok és cserjék telepítését.

Azoknál a kiterjedt tájidegen fafajok (főleg zöld juhar (*Acer negundo*)) alkotta erdőknél, amelyek gyepterületen vannak, abban az esetben javasoljuk a terület visszaállítását, ha a rét-legelő gazdálkodás egyéb feltételei adottak (élőhelyrekonstrukció). Ellenkező esetben az erdőként való további hasznosítást tartjuk fenntarthatónak. Utóbbi esetben a fafaj cseréről gondoskodni kell (élőhelyfejlesztés).

A **KE-5** egység területén javasoljuk az erdőtelepítést (főképp keményfás ligeterdőt: célállomány a kőrises-kocsányos tölgyes).. Erdőtelepítési javaslatként megjelenik ebben az egységben, hogy a magasabb fekvésű szántók alkalmasak adnának keményfás ligeterdők telepítésére. Véleményünk szerint a KE-6 kezelési egységben javasolt, jelentős területeket érintő helyreállítási munkák megvalósulásával jelenleg fás vegetációval borított területek válnának újra füves élőhelyekké. Ennek javasolt mértéke meghaladja azoknak szántóknak a kiterjedését, amelyeket a KE-5 egységben erdősíteni javaslunk. Ez összességében az érdesség csökkentését és a lefolyási viszonyok javulását vonná magával akkor is, amennyiben a KE-5 egységben erdőt telepítenének. Amennyiben azonban árvízvédelmi okok miatt a szántók erdősítése nem lehetséges, javasoljuk a szántók gyepképzését spon-tán felhagyással.

A **KE-6** egység területét idegenhonos cserjések, spontán erdők alkotják, amelyek jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek helyét foglalták el (lásd a kezelési egység bemutatásánál). A rekonstrukciós folyamat javasolt menete a következő:

1. Engedélyek beszerzése az érintett hatóságoktól.
2. Inváziós fa- és cserjefajok föld feletti biomasszájának eltávolítása (javasolt időszak október 1. és március 15. között). Törekedni kell a terület minél alaposabb tisztítására, annak érdekében, hogy a következő évben már kaszálni lehessen a területet.
 - A munkák során a hazai fafajok egyedeinek kímélete szükséges. A fehér fűz (*Salix alba*), szürke nyár (*Populus canescens*), fekete nyár (*Populus nigra*) egyedeket javasoljuk meghagyni. A visszamaradó fás vegetáció a 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló jogszabály értelmében fásításnak minősül majd (12. § 1. a), b), c), d) pontok). Fásítás esetében (egyes fa, fasor, facsoport, fás legelő) a törvény rendelkezései közül a káros tevékenységek elleni védelemre a 61. § 1. bekezdésének csak a b) pontja vonatkozik, mely szerint tilos az erdőben bármilyen hulladékot elhelyezni, ugyanakkor az a) pont – tilos az erdőben legeltetni – nem vonatkozik ezekre a területekre.
3. Az árhullámok visszahúzódása után a regenerálódó növényzet legeltetése vagy évi kétszeri kaszálása szükséges az első évben. Kaszálás esetén az első kezelésnek a szárzúzást javasoljuk, mivel a visszamaradó faanyag a kaszálást gátolja/nehezíti. Vélhetően a területek egy részén nem lehetséges a kaszálás a felszín egyenetlenségei miatt. Ebben az esetben a legeltetés jelenti a megfelelő kezelést. A szóba jöhető fajok közül előnyben kell részesíteni a szarvasmarhát.
4. A második évtől kezdődően egyes helyeken az évi egyszeri kaszálás is meggátolja a fás vegetáció újbóli megjelenését, azonban figyelembe kell venni, hogy egyes években a vízjárási viszonyok mi-

att nem lehetséges sem a kaszálás, sem a legeltetés. Ilyenkor mechanikus-kézi módszerekkel az őszi-téli időszakban javasoljuk az adott évben megjelenő inváziós fa- és cserjefajok visszaszorítását. A területek kitisztítása után a gyeppé alakuló területeken már a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendeletben megfogalmazott előírások a mérvadók.

A **KE-7** egység területén javasoljuk az idegenhonos célállományú erdőrészekben a fafajcserét; a felújítás során hazai és termőhelyhonos fajok alkalmazására lenne szükség (lásd KE-7 egység gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok)

A **KE-9** egység egyes területeinek élőhelyrekonstrukciója viszonylag egyszerűen megoldható a fás szárú vegetáció (és fűavar) eltávolításával és az újbóli mezőgazdasági hasznosítás megkezdésével.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott vagy a vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok közé.

A KE-1 kezelési egységre megadott javaslatok a vágócsík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), közönséges hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*) fajok fennmaradását segítik.

A KE-2 kezelési egységre megadott javaslatok a vágócsík (*Cobitis taenia*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajos göte (*Triturus dobrogicus*) fajok szempontjából kedvezőek.

A KE-3 kezelési egységre megadott javaslatok a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

A KE-4 és KE-6 kezelési egységekre megadott javaslatok a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*) állatfajok fennmaradását segítik.

A KE-5 kezelési egységre megadott javaslatok a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*) fajok, esetlegesen a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) számára kedvezőek.

A KE-7 kezelési egységre megfogalmazott javaslatok a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) állatfajok fennmaradását segítik.

Egyéb célzott fajvédelmi intézkedés nem szükséges.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2014 folyamán készült el.

A monitorozás célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10-12 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű erdőkre, gyepekre és vizes élőhelyekre vonatkozó módszertan.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): a faj monitorozása NbmR protokoll szerint végezhető, transzekt menti számlálással 5 évente.

A területen jelölő közösségi jelentőségű kétéltű- és hüllőfajok (dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*)) monitoringját a NBmR protokoll alapján javasolt végezni, 10 évente.

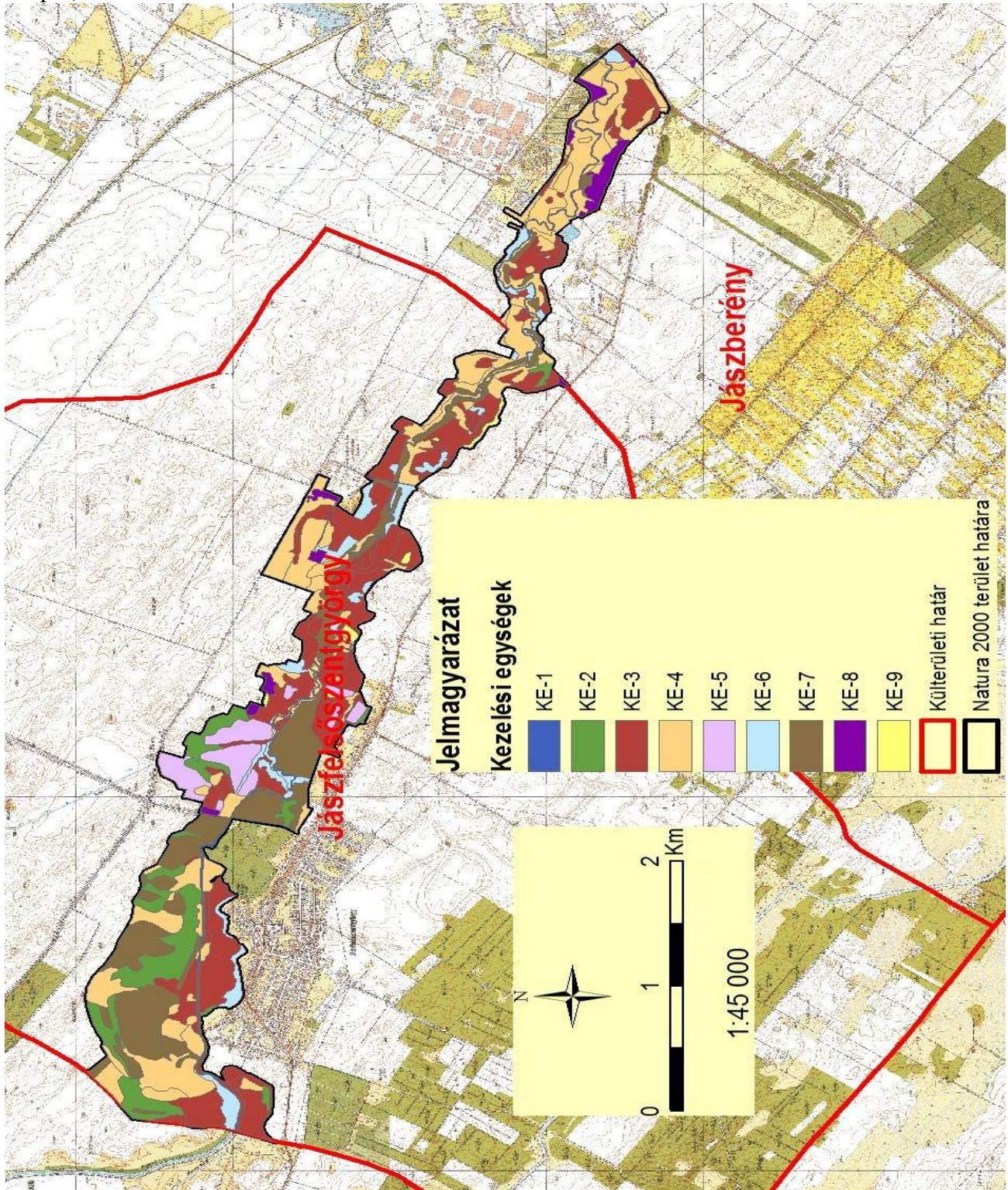
A hód (*Castor fiber*) és a vidra (*Lutra lutra*) monitorozását célszerű hóolvadás után, lombfakadás előtt végezni. A hód monitorozása NBmR módszerrel, míg a vidráé életnyomok keresésével történhet. A tavi denevér (*Myotis dasycneme*) esetében fontos az ismert jászberényi kolónia évenkénti monitorozása a kölykezési időszakban.

A jelölő halfajok (vágó csík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)) monitorozása NbmR protokoll szerint végezhető, 5 évente.

A jelölő bogárfajok (nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)) monitorozása is NbmR protokoll szerint végezhető, 10 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Jászsági zagyva-ártér (HUHN20078) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

Ezen túl a terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része is (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület nagyobb része magántulajdonban (kb. 45%) és mezőgazdasági termelősövetkezetek kezében (40%) van. A terület kisebb részben (12%) állami tulajdonban, melyből mintegy 83 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Jászsági Zagyva-ártér kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Jászberény és Jászfelsőszentgyörgy települések közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának – a terület jellegéből adódóan - mindössze 35 %-a esik mezőgazdaságilag támogatható területre, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)
UDUYH-N-10	94,79	15,72
UDW5H-W-10	38,02	7,39
UH0RH-P-10	0,94	0,94
U8JCH-L-10	18,96	16,51
U8LRH-3-10	24,59	0
UAUYH-L-10	11,86	0
UAW5H-U-10	16,0	0
U85KH-E-10	59,87	44,96
UE35H-4-10	19,63	16,82
UAMYJ-E-10	27,39	13,57
UAUYJ-M-10	22,01	20,87
U9KKJ-W-10	52,94	12,82
U0CKQ-L-10	39,73	0
UEP5Q-Y-10	15,66	13,62
UEXCQ-E-10	0,88	0,77
UF1YQ-5-10	6,71	5,13
UF6RQ-4-10	1,09	1,09
UF35Q-D-10	0,71	0,69
UF5KQ-V-10	5,75	5,05
U2YKQ-9-10	50,79	0
U3KKQ-W-10	40,38	29,16

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban - egyebek mellett - szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepök természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egy-egy kivételes esetben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Jászsági Zagyva-ártér hullámtere fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzeltethők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalat alapján ösztönzik a területhasználatot az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv elfogadtatása a tervezési területen illetékes érintettekkel elengedhetetlenül fontos, ezért a tervek készítés során folyamatos kapcsolattartás, egyeztetés történik a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzatokkal (Jászberény, Jászfelsőszentgyörgy).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változatai folyamatosan elérhetőek voltak a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20078.htm>).
3. A tervek készítés egyeztetési fóruma előtt telefonos, postai és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettekén kívül a falugazdással, a gazdálkodókkal a vadásztársasággal, a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság), zöldhatósággal (Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség), vízügyi igazgatósággal (Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság) és erdészeti hatósággal (Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága). A terv egyeztetési változata e-maileken keresztül és postai úton jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv első változatának megvitatása:

1. **Fórum** (2014. augusztus 21. Jászberény, résztvevők száma: 17 fő): A terület nagysága és az érintett település és lakosság szám alapján egy fórum megtartása volt indokolt.

Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekszik a terv helyi elfogadottsága is.

A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaságok, a hivatalos szervek és a kezelők részéről pedig a falugazdász és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végső változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.

2. Terepbejárás (2014. augusztus 21. Jászberény, résztvevők száma: 2 fő): a falufórum után a KJT természetvédelmi őrök által vezetett terepbejárásra volt lehetőség, amely során szemé-

Ilyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.

3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv végső változatába.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető tervdokumentáció megtekinthető volt a projekt honlapján, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20078.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTТ kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Jászsági Zagyva-ártér Natura 2000 területtel érintett települések (Jászberény, Jászfelsőszentgyörgy) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 65),
3. a kJTТ területén működő vadásztársaság (Szent György Vadásztársaság) képviselői
4. területileg illetékes falugazdászok (összesen 2),
5. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
6. Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
7. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
8. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
9. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
10. Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi kezelő szervek levélben meghívást kapnak a falufórumokra és terepbejárásokra, valamint ugyanezen levélben értesítést kapnak a dokumentáció véleményezhetőségéről és a kifüggesztés időpontjáról.

Kommunikációs címezett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Jászberény település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményyt a fenntartási tervről	-	-	-
Jászfelsőszentgyörgy település képviselői	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményyt a fenntartási tervről	-	-	-
Helyi gazdálkodók (összesen 65-an)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	területörzési és tábla kihelyezési javaslatok	igen	a táblakihelyezés javaslata a 3.4.1. fejezetben szerepel
Vadásztársaság (Szent György Vadásztársaság)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményyt a fenntartási tervről	-	-	-
Falugazdász (összesen 2-en)	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményyt a fenntartási tervről			
Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	e-mail	a dokumentációt elfogadták, további észrevétel nem volt	-
Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	e-mail, fórum	igen	Megalapozó dokumentáció 1.3.3.4. Víz-gazdálkodás fejezet adatai

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terep-bejáráson megje-lentek (jegyző-könyv)	igen	ügyféli minő-ségében a HNPI a fenntartási terv egy részét maga készítette.
Nemzeti Agrár Kamara	önkormányzati ki-függesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véle-ményt a fenntar-tási tervről	-	-	-

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A terület a Hatvani-sík kistáján helyezkedik el. Nyílt ártér, amelynek kimagasló a táj- és természetvédelmi jelentősége. A Jászfelsőszentgyörgyöt és Jászberényt összekötő út mellett természetes medrében halad a Zagyva folyó. Letérve a műútról, földúton észak felé haladva érjük el a védett Zagyva szakaszt. Fűz-nyár és tölgy-köris-szil ligeterdők, ártéri rétek és a magas partok pusztarét jellegű élőhelyei jellemzik. Ez utóbbin tenyészik a pusztai csenkesz, a csillagpázsit és a fenyérfű, míg a parti területek részein mocsári gólyahír és szárnyméreg él.

1.1.1. Éghajlati adottságok

Mérsékelt meleg-száraz éghajlatú kistáj. Az É-i részeken kevéssel 1950 óra alatt alakul az évi napfénytartam, de a D-i részeken megközelíti a 2000 órát is. Az évi középhőmérséklet 10,1-10,3 °C, de az É-i részeken kevéssel 10,0 °C alatt marad. A csapadék évi összege 520-560 mm, de a kistáj Ny-i részein eléri az 570 mm-t is. Az ariditási index 1,25-1,33, Ny-on 1,24 alatti. Leggyakoribb szélirány az ÉNy-i, második helyen a DK-i irány áll. Az átlagos szélesség 2,5-3 m/s között van.

1.1.2. Vízirajzi adottságok

A Zagyva folyó a Gömöri-hegység déli nyúlványához tartozó Medves hegycsoportban, Zagyvaróna község határában 540 mBf magasságban ered és Szolnoknál ömlik a Tiszába. A víztest vízgyűjtő területe nagy, a csapadék viszonylag kevés, a párolgás és a vízárbocsátó kőzet jelentős a felszínen, ezért a Zagyva nem sok vizet szállít a Tiszába. Az árhullám gyorsan levonul, mert a hegyvidéki szakaszon nagy az esés, viszont közepes és kisvízének mennyisége jelentéktelen. A névadó víztest vízjárása heves. Kora tavaszi, főleg márciusi árvizeit a kis vagy közepes csapadékkal egyidejű hóolvasztás okozza. A nyári és őszi gyakori nagy zivatarok csak a gyors lefolyású mellékágakon okoznak elöntést. A mellékvízfolyásokon a meredek lejtő és a vízzáró rétegek miatt főleg a nyári záporok okoznak árvizet, mivel a kisebb patakok vizét órák alatt megduzzasztják. Az igen kis vízgyűjtőterületű patakok – főleg a forrásokban szegény vidékeken –gyakran kiszáradnak. Az árvizes időt leszámítva a vízfolyások vízszállítása csekély.

1.1.3. Talajtani adottságok

A folyók árterén holocén üledékek (öntéstalajok, réti agyag és homok) helyezkednek el. A vízgyűjtő felszíne a legmagasabb helyeken kopár, sziklás, gyakoriak a szétesett kőzetekből, különböző málladékokból képződött törmelékűkúpok. Az erdőségeken az erdőtalajok különböző fajtái találhatóak meg, a letarolt erdőterületeken gyakoriak az eróziós jelenségek. Az erodált területek különböző fokozatú pusztulást mutatnak. A Zagyva völgyben a lehordott talaj Jászfelsőszentgyörgy alsó határvonaláig jelentkezik.

1.2. Természeti adottságok

A területen 2014-ben élőhelytérképezésre került sor, az Általános Élőhelyosztályozási Rendszer (Á-NÉR) kritériumrendszerét követve (Lásd. 3.2. térképmelléklet). Az élőhelytérképezés során pontos adatokhoz jutottunk az adott élőhelyfoltok méretéről, kiterjedéséről, természetességéről, mely tervezési alapot is biztosított a kezelési egységek (KE) meghatározásához, az azokon javasolt természetvédelmi kezelési javaslatok megfogalmazásához.

Élőhely neve	Á-NÉR kód	Kiterjedés fő élőhelyként (ha)	Arány (%)	Natura 2000 élőhely
Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	41,37	8,49	
Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet	B2	13,68	2,81	
Nem zombékoló magassásrétek	B5	8,7887	1,80	
Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál	BA	0,3093	0,06	
Mocsárrétek	D34	74,4544	15,27	6510, 6440
Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	H5a	8,4571	1,74	6250*
Fűz-nyár ártéri erdők	J4	23,5244	4,83	91E0*
Keményfás ártéri erdők	J6	1,2398	0,25	91F0
Alföldi zárt kocsányos tölgyesek	L5	2,2654	0,46	91F0
Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	OA	0,1198	0,02	
Jellegtelen üde gyepek	OB	35,9687	7,38	
Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek	OC	4,4276	0,91	
Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	P2b	0,1084	0,02	
Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok	P2c	0,2263	0,05	
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA	10,6520	2,19	
Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	RB	8,1965	1,68	
Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	RC	18,8340	3,86	
Akácültetvények	S1	0,7877	0,16	
Nemesnyárasok	S2	87,6023	17,97	
Nem őshonos fafajok spontán állományai	S6	98,5433	20,22	
Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	T1	24,2952	4,98	
Vetett gyepek, füves sportpályák	T5	0,5244	0,11	
Kiskertek	T9	1,4298	0,29	
Tanyák, családi gazdaságok	U10	9,7120	1,99	
Csometekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények	U11	0,6631	0,14	
Kertvárosok, szabadidős létesítmények	U2	0,2038	0,04	
Folyóvizek	U8	10,6744	2,19	
Állóvizek	U9	0,3763	0,08	
Cickóros puszták	F1b	1,37 ha	1% alatt	1530*

Összesen: 487,44 ha (F1b csak hibridkategóriaként fordul elő, ezért az összesített terület adatba nincs beleszámolva).

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
6440	Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei	A
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	B
91F0	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>)	B
91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	C
6250*	Síksági pannon löszgyepek	D
1530*	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	D

* kiemelt jelentőségű élőhely

Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Élőhely kódja:	91E0*
Élőhely előfordulásai a területen:	Az élőhely kiterjedését lásd a 3.3 térképmellékletben. Az élőhely a Natura 2000 terület teljes hosszán foltokban fordul elő, jellemzőek spontán kialakult állományai is.
Élőhely területi aránya:	4,83%
Élőhely kiterjedése a területen:	25 ha. Az aktuális felmérés során kapott kiterjedés 23,524 ha Nincs jelentős eltérés a Natura 2000 adatlapon feltüntetett értéktől
Élőhely jellemzése:	Mindhárom tipikus cönotaxon előfordul a területen, de a kategória Tisza-völgyére jellemző típusa is (Tisza-völgyi fűz-nyár artéri erdők) előfordul. Az özönfajok közül a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>) okozza a legnagyobb problémát, a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) és az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) nagyszágrendileg kisebb kiterjedésben van jelen. Számos olyan általános lomberdei faj van jelen ezekben az erdőkben, amely az Alföld központi területeiről hiányzik. Pl.: foltos árvacsalán (<i>Lamium maculatum</i>), kakicsvirág (<i>Mycelis muralis</i>), erdei szálkaperje (<i>Brachypodium sylvaticum</i>).
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Legalacsonyabb érték 2, legmagasabb 4-5. A legtöbb folt esetében a természetesség 3. A hiányos fajkészlet rontja a természetességet. Ez sok esetben a legjelentősebb kedvezőtlen hatás. Olykor nem a tájidegen (és inváziós) fajok magas aránya miatt, hanem a hiányos fajkészlet miatt alacsonyabb az érték.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely hosszú távú megőrzése legnagyobb mértékben a gazdálkodási módok (erdőgazdálkodás) függvénye. A zöld juhar aggasztó mértékű térnyerése jelentős mértékű veszélyeztető tényező.

Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétei

Élőhely kódja:	6440
Élőhely előfordulásai a területen:	Az élőhely kiterjedését lásd a 3.3 térképmellékletben. Az élőhely 3, egymástól távol lévő foltban fordul elő Jászfelsőszentgyörgy külterületén.
Élőhely kiterjedése a területen:	146 ha. Az aktuális felmérés során kapott kiterjedés 3,70 ha. . Az eltérés oka, hogy a mocsárrétek (D34) közül csak 3 élőhelyfoltot soroltunk ebbe a kategóriába. A mocsárrétek túlnyomó része a <i>Sík és dombvidéki kaszálórétek</i> hez került. .
Élőhely jellemzése:	A <i>Sík és dombvidéki kaszálórétektől</i> való elkülönítés elsősorban az alábbi fajok jelenléte/hiánya alapján volt lehetséges. <i>Trifolium pratense</i> , <i>Leucanthemum vulgare</i> , <i>Colchicum autumnale</i> , <i>Lychnis flos-cuculi</i> , <i>Rumex acetosa</i> és a <i>Ranunculus acris</i> . Ezek hiánya esetén inkább az <i>Ártéri mocsárrétek</i> kategóriát tartottuk megfelelőnek a mocsárrétek csoportosítása során.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Közepes természetességű (3), erdővel körülvett, viszonylag kis kiterjedésű állományok. Az utóbbi években, évtizedekben a hasznosítás elmaradása miatt jelentősen csökkent a kiterjedésük.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepesen veszélyeztetett élőhely.
Veszélyeztető tényezők:	Veszélyeztető tényező a mezőgazdasági hasznosítás (kaszálás és/vagy legeltetés) elmaradása. Hosszú távon legeltetéssel és kaszálással őrizhető meg az élőhely. Nem megfelelő időben végzett kaszálás is veszélyezteti a gyep struktúráját és fajgazdagságát. - kaszálás felhagyása/hiánya- pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya- idegenhonos inváziós fajok jelenléte - fajösszetétel változás, szukcesszió

Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Élőhely kódja:	6510
Élőhely előfordulásai a területen:	Az élőhely kiterjedését lásd a 3.2 mellékletben. Szórványosan az egész területen megtalálhatóak a foltjai.
Élőhely kiterjedése a területen:	70,75 ha. Nincs jelentős eltérés a Natura 2000 adatlapon feltüntetett értéktől.
Élőhely jellemzése:	Kiterjedt, sok esetben fajgazdag, jó szerkezetű, strukturált élőhelyek. Uralkodó fűfajok: <i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Poa pratensis</i> , <i>Festuca pratensis</i> . Esetenként az <i>Arrhenatherum elatius</i> is jelentős borítást ér el. Kísérőfajokban gazdag, ezek közül számos faj előfordulása táji léptékben jelentős. Ezek a fajok egyben a <i>Franciaperjés rétekek</i> kel való rokoníthatóságot is jelzik (E1). Ezek: <i>Trifolium pratense</i> , <i>Leucanthemum</i>

<i>vulgare</i> , <i>Colchicum autumnale</i> , <i>Lychnis flos-cuculi</i> , <i>Rumex acetosa</i> és a <i>Ranunculus acris</i> . Jellemző hasznosítási módjuk a kaszálás.	
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Fajgazdag, gyakran kiemelkedő természetességű (4-5) állományok. Az utóbbi években, évtizedekben a hasznosítás elmaradása miatt jelentősen csökkent a kiterjedésük.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Mérsékelten veszélyeztetett élőhely. Nincs jelentős eltérés a Natura 2000 területi adatokból, de ez abból is adódik, hogy a mocsárrétek jelentős része ebbe a kategóriába lett besorolva, nem pedig a 6440-es élőhelyhez.
Veszélyeztető tényezők:	- intenzív, vagy intenzívebb kaszálás- kaszálás felhagyása/hiánya- pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya- idegenhonos inváziós fajok jelenléte - fajösszetétel változás, szukcesszió Veszélyeztető tényező a mezőgazdasági hasznosítás (kaszálás és/vagy legeltetés) elmaradása. Vélhetően ennek is a következménye az élőhely nagy arányú fogyatkozása. Hosszú távon legeltetéssel és kaszálással őrizhető meg az élőhely. Nem megfelelő időben végzett kaszálás is veszélyezteti a gyepek struktúráját és fajgazdagságát.

Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

Élőhely kódja:	91F0
Élőhely előfordulásai a területen:	Az élőhely kiterjedését lásd a 3. mellékletben. Összesen 3 élőhelyfolttal szerepel a kategória. Ezek a terület Ny-i szélén találhatóak.
Élőhely kiterjedése a területen:	49 ha. Az aktuális felmérés során kapott kiterjedés 3,5 ha. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb adatokat tudunk biztosítani.
Élőhely jellemzése:	Az egyetlen L5 élőhely előfordulása kuriózumnak számít kistáji szinten is. Az <i>Alföldi zárt kocsányos tölgyes</i> (L5) teljes érintetlenség biztosítása mellett őrizhető meg. Fajgazdag, kiemelkedő természetességű keményfás erdő. A másik két folt (J6) is számos lomberdei növényfaj utolsó élőhelye a Natura 2000 területen.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	Kistáji szinten kiemelkedő természetességű (4) élőhelyek.
Élőhely veszélyeztetettsége:	A hosszú távú megőrzés teljes érintetlenség mellett talán megvalósítható.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • egyéb erdészeti tevékenység

- Idegenhonos inváziós fajok jelenléte

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

A Natura adatlapon nem szerepel növényfaj.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Populáció (A-D)
II., IV.	nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	C, javasolt: NP
II., IV.	skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	C
II.	nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	C
II.	vágócsík (<i>Cobitis taenia</i>)	C
II.	halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>)	C
II.	szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>)	C
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	C
II., IV.	mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	C, javasolt: NP
II., IV.	dunai tarajos göte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	C, javasolt: NP
II., IV., V.	közönséges hód (<i>Castor fiber</i>)	C
II., IV.	vidra (<i>Lutra lutra</i>)	C
II., IV.	tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>)	C
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	D (javasolt: C)

nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Magyarország tölgyeseiben elterjedt, bár csak az idősebb (kb. 30 év feletti) állományokban fordul elő nagyobb számban. Lárvája elsősorban élő tölgyek (<i>Quercus spp.</i>) kérge alatt, majd fatestében él, 4 éves fejlődésű. A területen található potenciális élőhelyeit – Jászfelsőszentgyörgy: Öreg-erdő, Jászberény: Zagyva-part – átvizsgáltuk, de jelenlétére utaló nyomot nem találtunk.
Állomány nagyság (jelöléskor):	P - előfordul
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Nem tudtuk jelenlétét igazolni. Javasoljuk az NP (nincs jelen) feltüntetését az adatlapon
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, nem került elő

Faj veszélyeztetettsége:	Nem adható meg, nem került elő
Veszélyeztető tényezők:	Nem adható meg, nem került elő

skarlábogár (*Cucujus cinnaberinus*)

Írányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	<p>Előfordulásait lásd a 3.7. térképmellékletben</p> <p>Hazánkban a hegy-, domb- és síkvidék szinte minden fás élőhelytípusában megtalálható, leginkább a fűz-nyár ligeterdőkben gyakori. Lárvája az elhalt fák nedves, laza, de még nem leváló kérge alatt él, elsősorban lombos fákban de tülevelűekben is megfigyelték. Fejlődési ideje 1–2 év.</p> <p>A faj jelenlétét a terület számos pontján sikerült bizonyítani: Pusztakerekudvar, Zagyva-ártér; Jászfelsőszentgyörgy, Lucskos, kubikgödrök; Jászfelsőszentgyörgy, Öreg-erdő; Jászfelsőszentgyörgy: Zagyva-híd, Zagyva-ártér; Jászfelsőszentgyörgy, volt megyehatár, Zagyva-ártér; Jászberény: Zagyva-part. Lárváját, lárva vedlésbőrét és bábját is megtaláltuk. A vizsgált térségben az ártéren és a kubikgödrök mentén a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), a fekete nyár (<i>Populus nigra</i>) és a fehér fűz (<i>Salix alba</i>) bizonyult tápnövényének. Az Öreg-erdőben (Jászfelsőszentgyörgy) kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)-ből került elő.</p>
Állománymagyság (jelöléskor):	5000-5500 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	<p>A faj állománymagyságának megállapításához a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer VI. Bogarak füzetében ajánlott egyeléses módszert alkalmaztuk (Merkl & Kovács 1997). Az imágók mellett a lárvákat (10. fotó) és vedlésbőröket (11., 12. fotó) is figyeltük, mert az újabb kutatások ezek fontosságát emeli ki – többek közt a skarlábogár példáján: az Északi-középhegységi vizsgálatokban a 46 adatból 35 vonatkozott lárvára, 11 pedig imágóra. A könnyebb megtalálhatóság annak köszönhető, hogy a lárvák és vedlésbőrök egész évben gyűjthetők (Kovács & Németh 2012). A lárvák elkülönítése a hozzájuk hasonló fajokétól Vávra & Drozd (2006) munkája alapján történt.</p> <p>Az átvizsgált terület nagyság, a potenciális de nem vizsgált (lombkoronaszint) élőhelyek és az előkerült példányok mennyiségének tükrében állománymagysága 300-1000 egyed lehet.</p> <p>Az állománymagyságának becslése igen nehéz, mert erősen ingadozhat az árvizek miatt.</p>
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állománymagyságot jelöléskor megalapozó konkrét adatok hiányában nem lehet megadni.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a jelenlegi körülmények között nem veszélyeztetett a területen. Ez elsősorban polifág voltának köszönhető: az itte-

	ni fajok közül valamennyi potenciális tápnövénye. Jelenléte azt bizonyítja, hogy a vízborításos időszakokat is elviseli.
Veszélyeztető tényezők:	- lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása A fejlődéshez szükséges megfelelő méretű (átmérő > 10-15 cm) és nedvességtartalmú holt faanyag mennyiségének csökkenése.

nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Előfordulásait lásd a 3.7. térképmellékletben Magyarország tölgyeseiben elterjedt, bár csak az idősebb (kb. 30 év feletti) állományokban fordul elő nagyobb számban. Lárvája elsősorban tölgyek (<i>Quercus spp.</i>) elhalt, korhadó gyökerében, tuskójában, illetve a törzsek föld közeli részében, 3-5 évig fejlődik. A terület nyugati – Jászfelsőszentgyörgy: Öreg-erdő – és keleti – Jászberény: Zagyva-part – végén találtuk maradványait. A jászfelsőszentgyörgyi Lucskos fiatal ültetett tölgyeséből nem került elő.
Állomány nagyság (jelölés):	P előfordul
Állomány nagyság (tervkészítés):	A faj állomány nagyságának megállapításához a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer VI. Bogarak füzetében ajánlott egyelűes módszert alkalmaztuk (Merkl & Kovács 1997). Az élő imágók és a faj elhullott egyedeinek száma adja a legjobb közelítést a helyi populáció nagyságának vizsgálatánál. Megjegyzendő, hogy az elhullott nőstények száma jóval alacsonyabb a hímekénél, ami abból adódhat, hogy ők a tápnövény föld alatti részébe petéznek, és ott általában már el is pusztulnak, így megtalálásuk jóval nehezebb. Az átvizsgált terület nagyság, a potenciális élőhelyek és az előkerült példányok mennyiségének tükrében állomány nagysága 30-70 egyed lehet.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány nagyságot jelölés kor megalapozó konkrét adatok hiányában nem lehet megadni.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a jelenlegi körülmények között nem veszélyeztetett a területen.

vágócsík (*Cobitis taenia*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Előfordulásait lásd a 3.8. térképmellékletben A faj stabilan előfordul a területen. Harka már 1989-ben is

	<p>jelzi a faj előfordulását Jászberény és Jászfelsőszentgyörgy térségében. A tervezési területen található öt mintavételi pontból négy ponton találkoztunk vele 13,21%; 17,16%; 40,38%; 45,23% relatív gyakorisági értékekkel, ami meglehetősen jó. Az utolsó mintavételi ponton duzzasztott szakaszon halásztunk, a víz mélysége nagyobb volt, így a mintavételi módszerből adódóan lényegesen kisebb eséllyel fogható meg ez a jellemzően aljzaton élő faj. Valószínűleg itt is előfordul.</p>
Állománynagyság (jelöléskor):	P előfordul
Állománynagyság (tervkészítéskor):	<p>Az összességében 1250 m hosszúságú mintavétel során 112 példánnyal találkoztunk. Az összesített fogás szerint a vágócsík relatív gyakorisága 20,81%.</p> <p>A becsült állománynagyság a számítások és a faj potenciális előfordulási területének kiterjedése alapján megközelítőleg 4000-10000 egyed.</p>
Állomány változásának tendenciái és okai:	<p>A korábbi megfigyeléseknek köszönhetően a jelöléskor a faj előfordulása ismert volt a területről. A kijelölt terület jelenlegi formájában is alkalmas arra, hogy a vágócsík állomány hosszú távon fennmaradjon.</p>
Faj veszélyeztetettsége:	<p>A faj veszélyeztetettsége a területen jelenleg nem jelentős mértékű. Fontos a lágyabb üledék jelenléte, mivel leginkább ott talál búvóhelyet. Napközben az iszapba, homokba ássa magát, csak este bújjik elő Menekülés közben igen gyorsan képes magát a homokba fúrni. A vágócsík éjjel keresi táplálékát, ami az aljzaton élő szervezetekből, növényi részekből (Lelek 1987), illetve szerves törmelékből áll (Harka és Sallai 2004). Ívási időszaka április és május hónapokra tehető. Ívási aljzat tekintetében nem túl válogatós, ragadós ikráját éppúgy lerakja kövekre mint növényzetre. Fontos ugyanakkor az árnyékoltság, mivel ikrája a fényre érzékeny (Pintér 2002). A vizsgált területen a mederben található növényzet elegendő ívóhelyet biztosít számára. A vágócsík megtalálható állóvízben is, azonban nagyobb relatív gyakorisággal inkább a vizsgált élőhelyre is jellemző, enyhén áramló vizekben fordul elő.</p>
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt • Idegenhonos Inváziós fajok jelenléte <p>A mezőgazdasági területek használatával kapcsolatban észlelhető némi kockázat, különösen a felvízi oldal felől, ahol a partvonal és a mezőgazdasági táblák között nem található pufferzóna, így az esetleg kijutó kemikáliák közvetlenül kerülhetnek a vízfolyásba. A Natura 2000 terület térségében lényegesen szerencsésebb a helyzet, mivel ott széles erdősáv található a mezőgazdasági területek, illetve a part között.</p>

halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)

Írányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Előfordulásait lásd a 3.8. térképmellékletben A faj stabilan előfordul a területen. Harka már 1989-ben is találkozott a fajjal Jászberény térségében. Az öt mintavételi hely mindegyikén talákoztunk a fajjal 1,17%; 4,47%, 21,15%; 30,95%; 7,89% relatív gyakoriság értékekkel.
Állománynagyság (jelöléskor):	P előfordul
Állománynagyság (tervkészítéskor):	A mintázott, összesen 1250 m hosszúságú szakaszon összesen 50 példánnyal talákoztunk, ami 9,29% relatív gyakoriságnak felel meg. A becsült állománynagyság a számítások és a faj potenciális előfordulási területének kiterjedése alapján megközelítőleg 1000-3000 egyed.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, korábban a Natura adatlapon nem volt egyedszám feltüntetve
Faj veszélyeztetettsége:	A halványfoltú küllő leginkább a mérsékelt áramló vízü élőhelyet preferálja, ahol az aljzat homok, iszapos- vagy agyagos-homok (Banarescu 1999). Jellemzően a vízfolyások szabályozása, elsősorban a duzzasztás, illetve a meder kikövezése okozhat problémát, illetve a vízfolyásokat érő szennyezések veszélyeztethetik az állományok fennmaradását (Lelek 1987).
Veszélyeztető tényezők:	A Natura 2000 területen a faj számára jelenleg kedvezőek az adottságok, így itt nem tekinthető közvetlenül veszélyeztetett fajnak. Az alábbi potenciális veszélyeztető tényezők jelenléte állapítható meg: <ul style="list-style-type: none">• diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt A mezőgazdasági területek használatával kapcsolatban észlelhető némi kockázat, különösen a felvízi oldal felől, ahol a partvonal és a mezőgazdasági táblák között nem található pufferzóna, így az esetleg kijutó kemikáliák közvetlenül kerülhetnek a vízfolyásba. A Natura 2000 terület térségében lényegesen szerencsésebb a helyzet, mivel ott széles erdősáv található a mezőgazdasági területek, illetve a part között. A szennyezések eutrofizációt okoznak.

szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Előfordulásait lásd a 3.8. térképmellékletben A faj stabil állománnyal rendelkezik a területen. Harka 1989-ben leírta a fajt a térségből. Az öt mintavételi pont közül négy helyen találgottunk a fajjal 15,41%; 5,22%; 11,90; 10,52% relatív gyakorisági értékekkel.
Állománynagyság (jelölés):	P előfordul
Állománynagyság (tervkészítés):	A mintázott, összességében 1250 m hosszúságú szakaszon 56 példánnyal találgottunk, ami 10,40% relatív gyakoriságot jelez. A becsült állománynagyság a számítások és a faj potenciális előfordulási területének kiterjedése alapján megközelítőleg 1000-3000 egyed.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, korábban a Natura adatlapon nem volt egyedszám feltüntetve
Faj veszélyeztetettsége:	A szivárványos ökle limnofil faj, álló vagy lassú folyású sekély vizekben a vízínövényzet közt él. A homokos, iszapos aljzatot kedveli. A vizsgált terület parti zónájában ez az élőhely jelenleg megtalálható. A magas vízhőmérsékletre érzékeny, csak olyan helyen fordul elő, ahol a víz hőmérséklete júniusban nem megy 24 C°, októberben pedig 13 C° fölé (Holcik 1999). A csehországi Jihlava folyóból a faj akkor tűnt el, amikor a folyón megépítették a Daleicei duzzasztóművet. Minden olyan beruházás, amely a víz hőmérsékletének növekedésével jár káros hatással lehet a faj fennmaradására. A szivárványos ökle általában csapatosan fordul elő. Táplálékukat nagyrészt a lebegő algák alkotják, azonban a körülményektől függően planktonikus rákokat, élőbevonat lakó szervezeteket is fogyaszt (Pintér 2002). Szaporodásbiológiáját tekintve az egyik legérdekesebb hazai faj. Kagyló jelenlétére van szükség szaporodásához, amely a következőképpen történik: a nőstény tojócsöve segítségével kagyló kilégző szifóján keresztül a kagyló kopoltyúüregébe helyezi ikráit. A hím eközben a kagyló légzését kihasználva a belégző szifón keresztül megtermékenyíti az ikrát. A kiválasztott kagylófaj tekintetében az ökle preferenciát mutat az Unio nem tagjai irányába. Szlovákiában megfigyelték, hogy amennyiben az adott vízterben Unio-, Anodonta- és Dreissena-fajok voltak jelen, a szivárványos ökle kizárólag az Unio-fajokat választotta. Az ikra a kagyló testüregében teljesen védett körülmények között kelhet ki, sőt az ivadék sem hagyja el azonnal a kagyló belsejét, csak amikor már jól úszik. Egy-egy kagylón belül az ikrák, illetve az ivadék száma 5 és 90 között lehet. (Holcik 1999). Ívása áprilistól július végéig is elhúzódhat.

Veszélyeztető tényezők:	<p>A Natura 2000 területen a faj számára jelenleg kedvezőek az adottságok, így itt nem tekinthető közvetlenül veszélyeztetett fajnak. Az alábbi potenciális veszélyeztető tényezők jelenléte állapítható meg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt • egyéb pontszerű felszíni vízszennyezés <p>A mezőgazdasági területek használatával kapcsolatban észlelhető némi kockázat, különösen a felvízi oldal felől, ahol a partvonal és a mezőgazdasági táblák között nem található pufferzóna, így az esetleg kijutó kemikáliák közvetlenül kerülhetnek a vízfolyásba. A Natura 2000 terület térségében lényegesen szerencsésebb a helyzet, mivel ott széles erdősáv található a mezőgazdasági területek, illetve a part között. A szennyezések eutrofizációt okoznak.</p> <p>A szívárványos ökle érzékeny a hőmérséklet növekedésére. A szennyvíztisztítók kifolyó vize ebből a szempontból is kockázatot jelenthet különösen akkor, amikor a Zagyva vízhozama alacsony.</p>
-------------------------	---

vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Előfordulásait lásd a 3.5. térképmellékletben A vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) a területen található legtöbb vizes élőhelyen megtalálható, gyakori faj.
Állománymagyság (jelöléskor):	V nagyon ritka
Állománymagyság (tervkészítéskor):	<p>A megalapozó vizsgálat során az állománymagyság becslése DISTANCE módszerrel, vonal transzektek menti távolságmérési mintavétellel történt (Buckland és mtsai, 2004). Az állománymagyságot a tervezési területen található potenciális vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) szaporodó- és élőhelyek területére számítottuk ki (24.37 ha).</p> <p>Az állomány becsült denzitása 452.05 ± 177.84 egyed/ha, az alkalmas élőhelyek területére számítva $11\,016.45 \pm 4\,333.96$ egyed. Az észlelési valószínűség nem volt minden mintavételi egység esetében maximális, ezért a becslést a potenciális egyedszám minimumának kell tekinteni.</p> <p>A becslés alapján a területen az állománymagyság 11 000 – 15 000 egyed.</p>
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, korábban a Natura adatlapon nem volt egyedszám feltüntetve
Faj veszélyeztetettsége:	A terület a vöröshasú unkanak nagy egyedsűrűségű, stabil állománya található. Nem veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Konkrét veszélyeztető tényezőről nincs tudomásunk.
-------------------------	--

mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

Írányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A területen semmilyen előfordulási adatáról nincs tudomásunk, de potenciálisan előfordulhat
Állománynagyság (jelöléskor):	R ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	A felmérések során nem sikerült kimutatni. Javasoljuk az NP (nincs jelen) feltüntetését az adatlapon
Állomány változásának tendenciái és okai:	Tendenciaváltozásra alkalmas monitorozó kiindulási adatokkal nem rendelkezünk.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem értelmezhető.
Veszélyeztető tényezők:	Nem adható meg, nem került elő

dunai tarajos göte (*Triturus dobrogicus*)

Írányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A területen semmilyen előfordulási adatáról nincs tudomásunk, de potenciálisan előfordulhat.
Állománynagyság (jelöléskor):	V nagyon ritka
Állománynagyság (tervkészítéskor):	A felmérések során nem sikerült kimutatni. Javasoljuk az NP (nincs jelen) feltüntetését az adatlapon
Állomány változásának tendenciái és okai:	Tendenciaváltozásra alkalmas monitorozó kiindulási adatokkal nem rendelkezünk.
Faj veszélyeztetettsége:	Nem értelmezhető.
Veszélyeztető tényezők:	Nem adható meg, nem került elő

közönséges hód (*Castor fiber*)

Írányelv melléklete:	II., IV., V.
Faj előfordulásai a területen:	Mindenhol előfordul a folyó mentén. Előfordulásait lásd a 3.6. térképmellékletben

Állomány nagyság (jelölés):	R ritka
Állomány nagyság (tervkészítés):	5-10 egyed (2 territórium)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány növekszik, mert a terület alkalmas számára, és nincs természetes ellensége.
Faj veszélyeztetettsége:	Veszélyeztetettsége nem jelentős
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • Aktuális veszélyeztető tényezők nincsenek

vidra (*Lutra lutra*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	<p>Előfordulásait lásd a 3.6. térképmellékletben</p> <p>A vidra (<i>Lutra lutra</i>) igen rejtett, éjszakai életmódot élő emlős, így főleg élet-nyomai alapján lehet következtetni jelenlétére, elfogadható pontosságú állománybecslése ezek alapján nem lehetséges. A vidrák azokat a partokat szeretik, ahol sűrű az aljnövényzet és rejtékhelyeket találnak. A felmért terület nagy részén a lombkorona 100%-os záródása miatt a parton csak minimális volt a lágyszárúak mennyisége. A terület bejárása során az összes jelentősebb jelölőhelyet (ahol a vidrák territoriális jelzésként elhelyezik ürüléküket, illetve anális váladékukat) felkerestük és felmértük. A területen nem találtunk életnyomokat, de ez a jó jelölőhelyek hiányából is fakadhat, illetve abból, hogy a felmérés nem a legideálisabb időszakban készült. Az élőhely alkalmas a vidra számára.</p>
Állomány nagyság (jelölés):	5-10 egyed
Állomány nagyság (tervkészítés):	5-10 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Tendencia nem jelezhető.
Faj veszélyeztetettsége:	A területen a faj hosszú távú fennmaradása nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • közúti ütközésből eredő sérülés vagy pusztulás • vízi és part vegetáció kezelése csatornázási célból • biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata • felszíni vízkivétel mezőgazdasági célra <p>A vidrát veszélyeztető tényezők főleg indirekt antropogén, illetve klimatikus jellegűek. Az emberi tevékenység a vízi életközösségre való negatív hatásával jelenik meg veszélyeztetőként, a vízrendszerbe kerülő különböző kemikáliák által, melyek elsősorban mezőgazdasági eredetűek lehetnek. A folyót érintő vízkivételek a fokozódó aszályos időszakokkal</p>

	együtt negatívan befolyásolhatják az élőhely minőségét. A környező közutakon az elütés kockázata reális veszélyt jelent, főleg a revírkereső fiatal egyedek számára.
--	--

tavi denevér (*Myotis dasycneme*)

Írányelv melléklete:	II. IV.
Faj előfordulásai a területen:	Előfordulásait lásd a 3.6. térképmellékletben A fajt a terület határán lévő Jászberény településen, épületpadlásról sikerült kimutatni, ahol ca. 50 példányos (adult nőstények száma) kölykezőkolóniája található meg. A kolóniát alkotó egyedek fő táplálkozási területe a Jászsági Zagyvaártér.
Állományméret (jelöléskor):	50 egyed
Állományméret (tervkészítéskor):	50-100 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni
Faj veszélyeztetettsége:	A fajnak a területen való fennmaradása biztosítottnak tűnik.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • erdő felújítás idegenhonos fajokkal • lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása • biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata • felszíni vízkivétel mezőgazdasági célra <p>A faj számára alapvetően fontos a víztér megléte, hiszen ott képes a fajra jellemző speciális táplálkozásra, tehát a vízteret negatívan befolyásoló hatások (pl. túlzott vízkivétel) e fajra is kihathat. A vízteret kísérő ligeterdő természetességi foka is fontos a faj számára, egyrészt a búvóhelyek miatt (hazai állományának egy része faodvakban bújjik meg), másrészt áttételesen a táplálékbázist alkotó rovarközösségen keresztül. A telepített idegenhonos fajokból álló gazdasági erdők (nemesnyarasok) a denevérek számára alkalmatlan élőhelyeket eredményeznek. Bár a Natura területen kívüli hatások, fontos az épületekben megbújó kolóniákat veszélyeztető emberi tevékenységek megemlítése is, ilyen lehet a kolóniának otthont adó padlástér renoválása, lezárása, mely a kolónia búvóhelyének elvesztését eredményezheti.</p>

Jelölő állatfajnak javasolt közösségi jelentőségű állatfajra vonatkozó részletes információk

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A Jászsági Zagyva-ártér HUHN20078 kiemelt jelentőségű Natura 2000 természetmegőrzési terület határain belül megvizsgált potenciális élőhelyek közül összesen 9 biotópban mutattuk ki a faj jelenlétét. Előfordulásait lásd a 3.4. térkép-mellékletben
Állomány nagyság (jelöléskor):	P előfordul
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	400 – 500 egyed A megalapozó vizsgálatok során előzetes terepi tájékozódás, valamint a Natura 2000 adatlap és a légi felvételek áttekintése alapján kerültek kijelölésre, majd bejárásra a faj potenciális élőhelyei, mely terepbejárás a térség csaknem valamennyi releváns terepi helyszínére kiterjedt. Ennek eredményeként a felmérés alkalmával összesen 9 biotópban a faj 19 példánya került regisztrálásra. Az így felkutatott élőhelyek együttes kiterjedése 13,437 ha, ez a terület teljes területének 2,759%-át képezi. A megfigyelt egyedszámok az élőhelyek mérete szerinti sorrendben a következőképpen alakultak: 1. 4.060 ha (2 példány); 2. 2.923 ha (2 példány); 3. 1.438 ha (1 példány); 4. 1.255 ha (6 példány); 5. 1.159 ha (2 példány); 6. 0.952 ha (1 példány); 7. 0.736 ha (1 példány); 8. 0.633 ha (3 példány); 9. 0.281 ha (1 példány). Természeti adottságoktól, a biotóp növényzeti struktúrájától, valamint területétől függően 4 esetben 1x100 m, míg a többi esetben 1x50 m hosszúságú transzekt menti egyedszámlálást végeztünk. A terepi munka során átvizsgált gyepek nagysága a gyalogosan megtett út hossza (transzekt), valamint a gyakorlatban általánosan alkalmazott, mindkét oldalon, illetőleg felfelé 5-5-5 méteres észlelési limitek szorzataként került meghatározásra. A bejárt területeken regisztrált imágók számát minden esetben arányba állítottuk az adott biotóp - poligonnal lehatárolt – teljes kiterjedésével, majd a felmért élőhelyek összegzett méretéhez képest extrapolálással számítottuk ki a Natura 2000 területen élő populáció becsült egyedszámát, figyelemmel a térségben található élőhelyek természeti sajátosságaira is. Ennek alapján a Natura 2000 természetmegőrzési területen a lepkefaj hektáronkénti átlagos egyedszáma: 1 [0,82 - 1,02] példány/ha.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem adható meg, korábban a Natura adatlapon nem szerepelt állomány nagyság
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége a Natura 2000 területhatáron belül vizsgált állományok egyedszáma és kiterjedése, valamint felmért élőhelyeinek természeti állapota alapján általában véve közepes mértékű. Ha ugyanakkor az érintett biotópok

	kezelése során érvényre jutnak a lepkefaj fejlődésmenete szempontjából alapvető fontosságú szempontok és elvek (különös tekintettel például a kaszálások hatókörére és ütemezésére, egyes esetekben a legeltetés mértékére, illetve az élőhelyek vízbázisának megtartására, továbbá növényzetük degradációjának vagy helyenként szukcessziójának megakadályozására), úgy a Jászsági Zagyva-ártér HUHN20078 kiemelt jelentőségű Natura 2000 természetmegőrzési területen élő lepkefaj populációk jó állapotban, hosszú távon is megőrizhetők.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás • Idegenhonos inváziós fajok jelenléte • Fajösszetétel változás, szukcesszió • Árvíz

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
Diófacincér	<i>Aegosoma scabricorne</i> (Scopoli, 1763)	V: 5000 ft	Elsősorban öreg ártéri erdők, idős faállományok, valamint lakott települések, temetők, parkok, fasorok idős fáinak jellemző állata.
Mezei futrinka	<i>Carabus granulatus</i> Linnaeus, 1758	V: 5000 ft	Hazánkban elsősorban a síkvidéken általánosan elterjedt és gyakori.
Kis hőscincér	<i>Cerambyx scopolii</i> Füsslin, 1775	V: 5000 ft	Hazánkban általánosan elterjedt és gyakori. Lárvját <i>Quercus robur</i> tövéből sikerült kimutatni.
Kis szarvasbogár	<i>Dorcus parallelipedus</i> (Linnaeus, 1758)	V: 5000 ft	Hazánkban általánosan elterjedt és gyakori

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE felszínborítási adatbázis (1.3.1.1. táblázat) és a helyrajzi számok (1.3.1.2. táblázat) alapján egyaránt jellemeztük.

1.3.1.1. táblázat: Főbb területhasználati ágak aránya CORINE alapján

Területhasználati formák	Területi érintettség (%)
Száraz gyepek, sztyeppék	2.00
Állóvizek és vízfolyások	2.00
Vízfolyás menti öntésterület	3.00
Mocsár és láprétek, mezofil gyepek	45.00
Természetszerű lombhullató erdők	15.00
Mesterséges faültetvények	25.00
Mocsár, láp, emerz mocsári növényzettel borított területek	5.00
Extenzív művelésű szántóföldek (pl.: váltógazdálkodás rendszeres ugaroltatással), felhagyott szántók, ugarok)	5.00
Egyéb burkolt és roncsolt területek (település belterület, utak, bányaterületek, szemétkerakó helyek)	3.00
Összesen	100

1.3.1.2. táblázat: Főbb művelési ágak aránya földhivatali nyilvántartás alapján

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
szántó	24,52	5,05
rét	126,76	26
legelő	59,48	12,2
erdő	166,49	34,15
művelésből kivett	87,81	18
egyéb	22,53	4,6
Összesen	487,43	100

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

1.3.2.1. táblázat: Tulajdoni viszonyok megoszlása szektoronként

Tulajdonos	Terület arány (%)
Magántulajdon	42,4
Állami tulajdon	11,6
Önkormányzatok	3,4
Korlátolt felelősségű társaság	1,8
Mezőgazdasági TSZ	40,8

A tervezési terület nagyobb része magántulajdonban (kb. 45%) és mezőgazdasági termelőszövetkezetek kezében (40%) van. A terület kisebb részben (12%) állami tulajdonban, melyből mintegy 83 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1 Mezőgazdaság

A tervezési terület legnagyobb részben erdőterületnek vagy víztestnek minősül, így azon mezőgazdasági tevékenységeket nem folytatnak. Azok a tervezési területen belül található szántó művelési ágú területek, amelyek valós használata is szántó, Jászfelsőszentgyörgy külterületén, mintegy 24,3 ha-on fordulnak elő. A magasabban fekvő szántók alkalmat adnának keményfás ligeterdők telepítésére.

1.3.3.2 Erdészet

Körzeti erdőterv: Szolnok-Jászsági körzet.

Jászsági erdészeti tervezési körzet második erdőterve. (érvényes: 2010. január 1. – 2019. december 31.) kelt: 2011. március 3.

A terület erdőállománya 51 alrészletben 169,5 hektáron helyezkedik el. Az alrészletek körzeti erdőtervben meghatározott jelenlegi fatípusai többfélék. Az őshonos fafajok közül kocsányos tölgyes, elegyes kocsányos tölgyes, egyéb kemény lombos, hazai nyáras és füzes faállományok is vannak. A távlati célállományok legtöbbször elegyes kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, elegyes hazai nyárasok, füzesek. Ezekben a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg.

A nem őshonos fafajú állományokkal jellemezhető alrészletek erdőtervben meghatározott jelenlegi fatípusai többfélék: a legtöbb alrészlet nemes nyáras, elegyes nemes nyáras, akác, elegyes akác. Az állományok egy részében szerkezetátalakítás, fafajcsere várható, hiszen a célállományok hazai fajok. 8 részletben jelenik meg a nemes nyáras célállományként, ezek helyett mindenképp megoldás lenne a hazai fajokra történő áttérés, az elegyes kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, kocsányos tölgyesek, hazai nyárasok, elegyes hazai nyárasok, vagy füzesek is megfelelőek lennének.

A tervezési terület által érintett erdőrészek a következők:

erdőtag			kiterjedés (ha)	rendeltetés	faállomány	célállomány	felújítás jellege
Jászberény	28	A	13,68	TLV	27	27	TKGY
Jászberény	30	A	0,56	GÁT	58	58	TI
Jászberény	30	B	5,72	GÁT	62	59	TKGY
Jászberény	30	C	1,1	TLV	66	66	0
Jászberény	32	A	0,79	GÁT	66	66	0
Jászberény	33	A	3,64	GÁT	66	66	TRV
Jászberény	33	B	0,75	TLV	46	66	TRV
Jászberény	33	C	2,36	GÁT	30	30	0
Jászberény	33	D	2,57	FT	70	70	TKGY
Jászberény	33	E	0,24	FT	44	66	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	27	A	0,32	GÁT	66	66	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	27	B	0,43	GÁT	70	66	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	27	C	9,45	GÁT	60	66	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	27	D	3,25	GÁT	59	54	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	27	E	0,55	FT	58	66	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	27	F	8,04	FT	58	66	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	27	G	3,05	GÁT	62	66	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	27	H	1,1	FT	67	66	TKGY

Jászfelsőszentgyörgy	27	I	0,87	FT	44	30	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	27	TI	0,91	0	0	0	0
Jászfelsőszentgyörgy	28	A	4,89	FT	44	29	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	28	B	0,6	FT	44	30	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	28	C	0,64	FT	32	26	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	28	D	7,08	FT	25	25	TI
Jászfelsőszentgyörgy	28	E	1,42	FT	61	29	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	31	A	1,35	FT	70	66	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	32	A	4,24	FT	46	68	0
Jászfelsőszentgyörgy	32	B	1,27	FT	59	59	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	32	C	0,65	FT	59	59	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	32	D	1,5	FT	59	76	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	32	E	1,92	FT	73	74	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	32	F	1,38	FT	59	59	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	32	G	6,52	FT	59	59	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	36	A	1,04	FT	59	30	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	36	B	3,66	FT	25	30	TI
Jászfelsőszentgyörgy	36	C	5,62	FT	47	30	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	36	D	1,12	FT	25	30	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	36	E	3,43	FT	44	30	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	36	F	1,76	FT	61	60	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	36	G	0,94	FT	59	30	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	36	H	2,82	FT	59	30	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	36	I	7,49	FT	59	30	TI
Jászfelsőszentgyörgy	36	J	0,96	FT	25	25	NFGY
Jászfelsőszentgyörgy	36	K	1,02	FT	59	59	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	36	L	1,7	FT	67	73	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	36	M	12,22	FT	59	30	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	36	N	7,45	FT	59	59	TI
Jászfelsőszentgyörgy	40	A	1,45	GÁT	73	74	TRV
Jászfelsőszentgyörgy	40	D	8,95	FT	59	66	TKGY
Jászfelsőszentgyörgy	40	E	1,33	FT	66	66	0
Jászfelsőszentgyörgy	40	F	13,7	FT	59	59	TRV

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Vadgazdálkodás, vadászat

A terület a I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadas vadgazdálkodási körzethez tartozik.

Fő jellemzőiben homogén apróvadas területnek tekinthető. A vadgazdálkodási körzet országosan kiemelkedő mezei nyulas, fácános és özes területeket tartalmaz.

A mezei nyúl állományai igen jók, gazdálkodási szempontból hagyományosan különösen a mezei nyúl befogása volt meghatározó. A körzet területén több területen maradt fenn jelentős fogolypopuláció. A körzetben a vaddisznó folyamatosan megjelenik, de tartós megtelepülése még nem következett be.

Halászat, horgászat

A tervezési területen a rendelkezésre álló információk alapján a Zagyva horgászati hasznosítás alatt álló víztestnek minősül, melynek teljes hosszán (és a mellékvizein) a halászatra jogosult a Közép-Tisza-Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége. Az érvényes halgazdálkodási terv 2013. április 2-től 2018. április 1-ig szabályozza a folyó halgazdálkodását. Ennek értelmében a halgazdálkodási célok az állományfejlesztés és a horgászati lehetőségek javítása.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A Zagyva alsó víztest (VOR azonosító: AEQ140) középvízi medre, melynek részét képezi a Jászsági Zagyva-ártér (HUHN20078) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület tengelyét alkotó Zagyva-szakasz is állami tulajdonban van, melynek kezelői feladatait a Vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 3. § (3) bekezdése szerint a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság látja el. A Vízügyi Igazgatóság, a vizek és a közcélú vízellátási művek fenntartására vonatkozó feladatokról szóló, 120/1999. (VIII.6.) Korm. Rendelet, 3.§ (3), 5.§ (1), (3) és a 10. § (1) bekezdésekben, valamint a mellékletben meghatározottak szerinti fenntartási jellegű munkákat végez el a tervezési területen. A fenntartási feladatok a meder vízemésztő képességét, vízelvezetési funkcióját szolgálják, abból a célból, hogy az előírt mértékig kiöntésmentesen folyjanak le a vizek, ne okozzanak kárt a települések házaiban és területein. Ehhez a mederben irtási és iszapolási, mederbiztosítási, uszadék eltávolítási munkákat végeznek, a töltésen gyepművelést folytatnak, valamint biztosítják a munkavégzéshez szükséges megközelítést, a 21/2006 (I.31.) Korm. rendelet szerint.

A fenntartási munkák miatt hosszú távon nem tudnak kialakulni azok a változatos medermorfológiai viszonyok, amelyek a jelölő vízi állatfajok állományai szempontjából igazán ideálisak lennének, illetve egyéb közösségi jelentőségű fajok számára is megfelelővé tennék a medret. A jelenlegi jelölő értékek a jelenlegi állomány nagysággal persze hosszú távon is fennmaradhatnak, hiszen ehhez a környezethez vannak szokva.

A Zagyva alsó víztest jelenlegi állapotában hidromorfológiai szempontból erősen módosított víztestnek tekinthető.

1.3.3.5. Turizmus

A területen az intenzív turizmus nem jellemző, alkalmi látogatók azonban előfordulhatnak.

1.3.3.6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett, intenzív területhasználat nem fenyegeti.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A terület mentén halad el a 3109 sz. Szentlőrinc-káta - Jászberény összekötő műút Jászfelsőszentgyörgy és Jászberény közötti szakasza. Esetleg itt lehetnek vidra (*Lutra lutra*)-gázolások, amely jelölő érték a területen.

1.3.3.8. Egyéb

Egyéb területhasználat a tervezési területet nem érinti.

2. Felhasznált irodalom

- Bąkowski M., Filipiak A. & Fric Z. (2010): Foreging behaviour and nectar use in adult Large Copper Butterflies, *Lycaena dispar* (Lepidoptera: Lycaenidae). *Entomologica Fennica* 21(1): 49–57.
- DUFFEY E. (1968): Ecological studies on the large copper butterfly *Lycaena dispar* Haw. *Batavus Obth.* At Woodwalton Fen National Nature Reserve, Huntingdonshire 69 – 77
- Kovács T. & Németh T. (2012): Ritka szaproxilofág álpattanóbogarak, pattanóbogarak és lárváik a Mátra és a Bükk területéről (Coleoptera: Cerophytidae, Elateridae) – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis*, 36: 19–28.
- Kühne L., Haase E., Wachlin V., Gelbrecht J. & Dommain R. (2001): Die FFH-Art *Lycaena dispar* – Ökologie, Verbreitung, Gefährdung und Schutz im norddeutschen Tiefland (Lepidoptera, Lycaenidae). *Märkische Entomologische Nachrichten* 3: 1–32
- Lafranchis T., Heaulme V. & Lafranchis J. (2001): Biologie, écologie et répartition du Cuivre des marais (*Lycaena dispar* Haworth, 1803) en Quercy (sud-ouest de la France) (Lepidoptera: Lycaenidae). *Linneana Belgica* 18: 27–36.
- Lai B.-C. G. & Pullin A. S. (2004): Phylogeography, genetic diversity and conservation of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar* in Europe. *Journal of Insect Conservation* 8(1): 27–36.
- Martin L. A. & Pullin A. S. (2004): Host-plant specialisation and habitat restriction of an endangered insect, *Lycaena dispar batavus* (Lepidoptera: Lycaenidae). *European Journal of Entomology* 101: 51-56 (part I: Larval feeding and oviposition preferences), 57-62 (part II: Larval survival on alternative host plants in the field).
- Merkl O. & Kovács T. (1997): Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer VI. Bogarak. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest: 1–35.
- Nicholls C. N. & Pullin A. S. (2000): A comparison of larval survivorship in wild and introduced populations of the Large Copper Butterfly (*Lycaena dispar batavus*). *Biological Conservation* 93: 349–358.
- Nicholls C. N. & Pullin A. S. (2003): The effects of flooding on survivorship in overwintering larvae of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar batavus*, and its possible implications for restoration management. *European Journal of Entomology* 100: 65–72.
- Pullin A. S. (1997): Habitat requirements of *Lycaena dispar batavus* and implications for re-establishment in England. *Journal of Insect Conservation* 1(3): 177–185.
- Pullin A. S., Bálint Zs., Balletto E., Buszko J., Coutsis J. G., Goffart P., Kulfan M., Lhonoré J. E., Settele J. & van der Made J. G. (1998): The status, ecology and conservation of *Lycaena dispar* (Lycaenidae: Lycaenini) in Europe. *Nota Lepidopterologica* 21(2): 94–100.
- Strausz M. (2010): Habitat and host plant use of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar rutilus* (Lepidoptera: Lycaenidae) in Vienna (Austria) [Diplomarbeit, Universität Wien]

Strausz M., Fiedler K., Franzén M. & Wiemers M. (2012): Habitat and host plant use of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar* in an urban environment. *Journal of Insect Conservation* 16(5): 709–721.

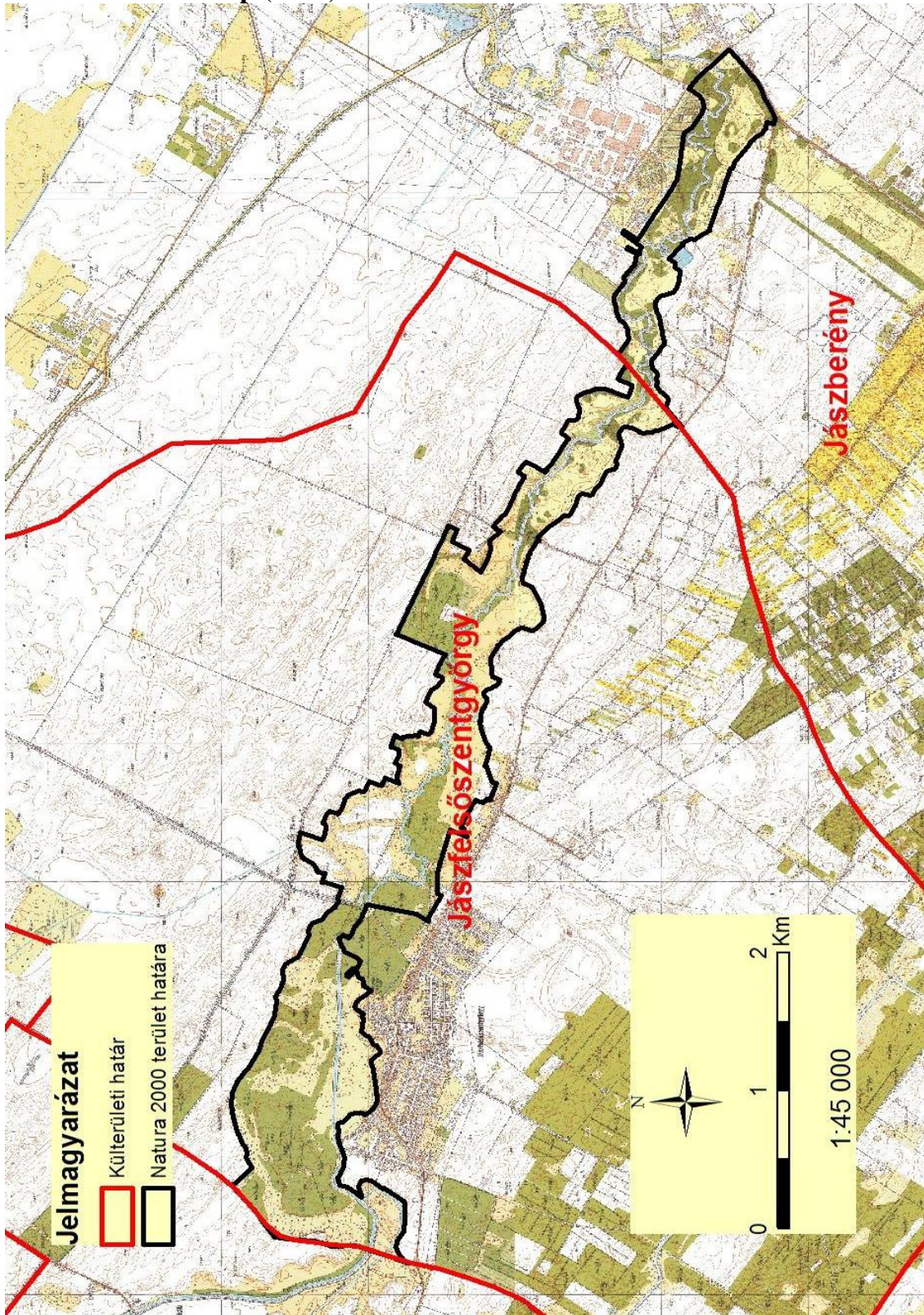
Vávra, J. & Drozd, P. (2006). II.F.6 Metodika monitoringu evropsky významného druhu lesák rumělkový (*Cucujus cinnaberinus*). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 12 pp.

Webb M. R. & Pullin A. S. (1996): Larval survival in populations of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar batavus*. *Ecography* 19: 276–286.

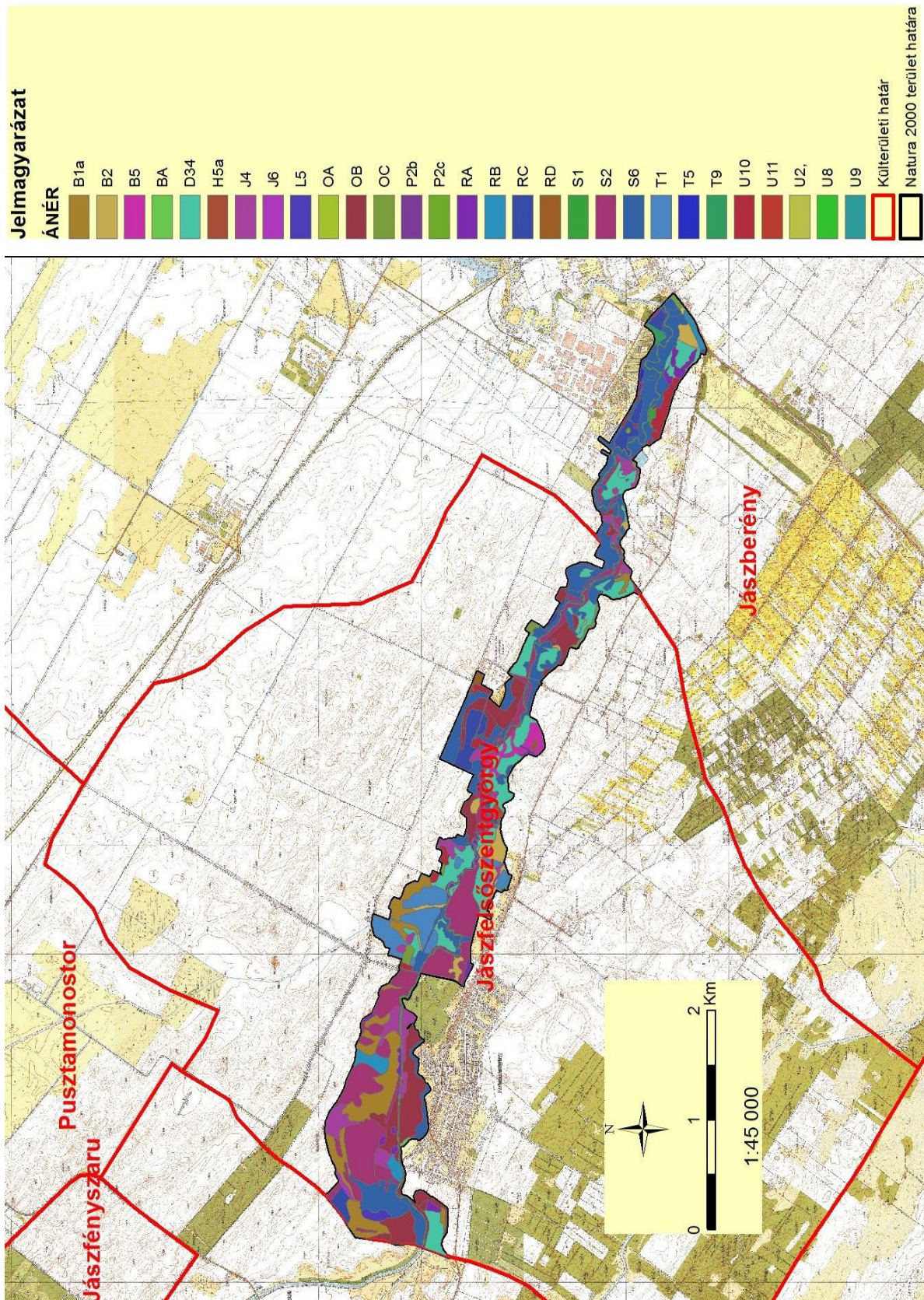
Webb M. R. & Pullin A. S. (2000): Egg distribution in the Large Copper butterfly *Lycaena dispar batavus* (Lepidoptera: Lycaenidae): Host plant versus habitat mediated effects. *European Journal of Entomology* 97: 363–367.

3. Térképek

3.1. Áttekintő térkép (2014)

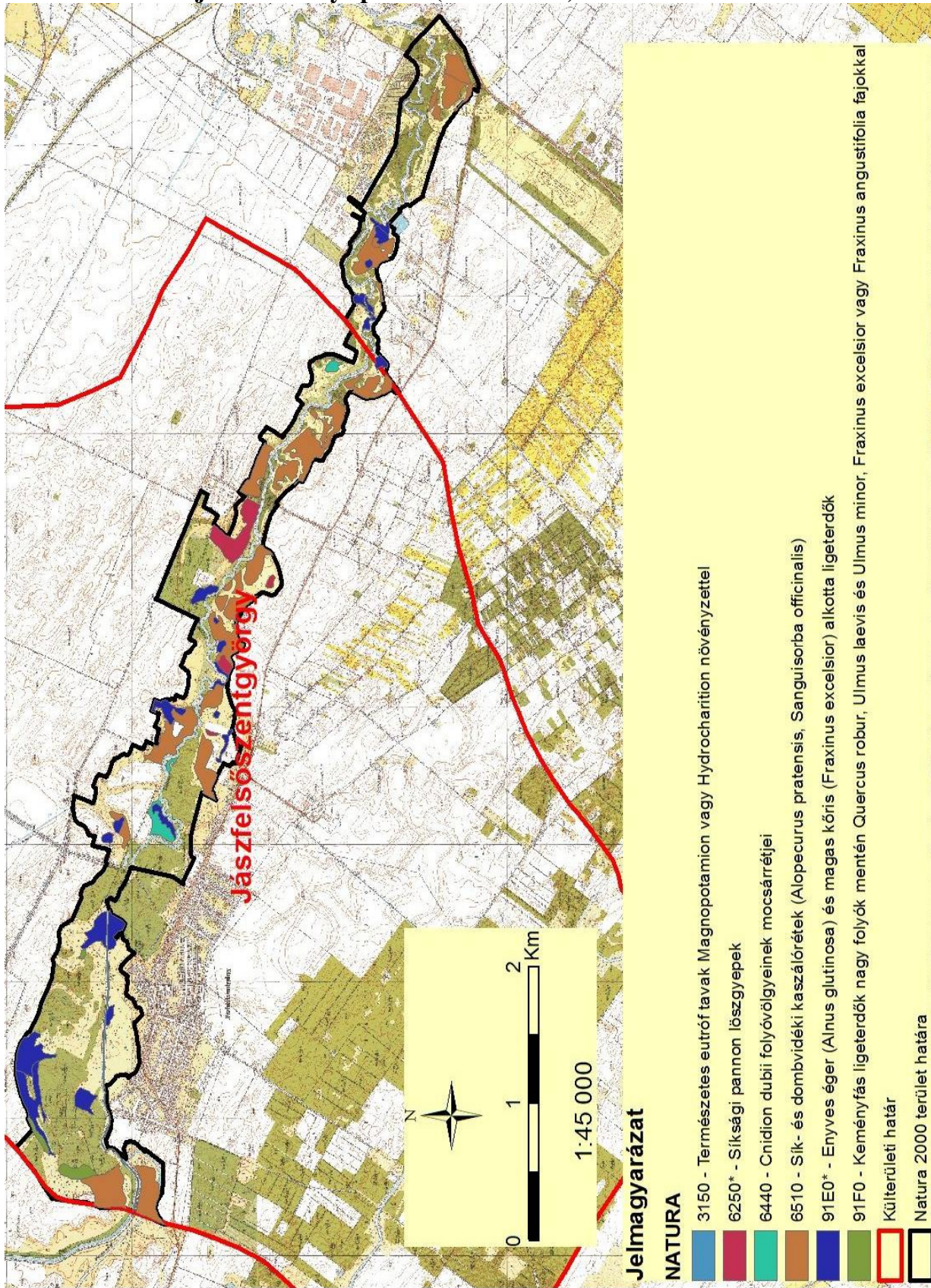
3.2. Domináns élőhelytípusok (2013.06.24.)

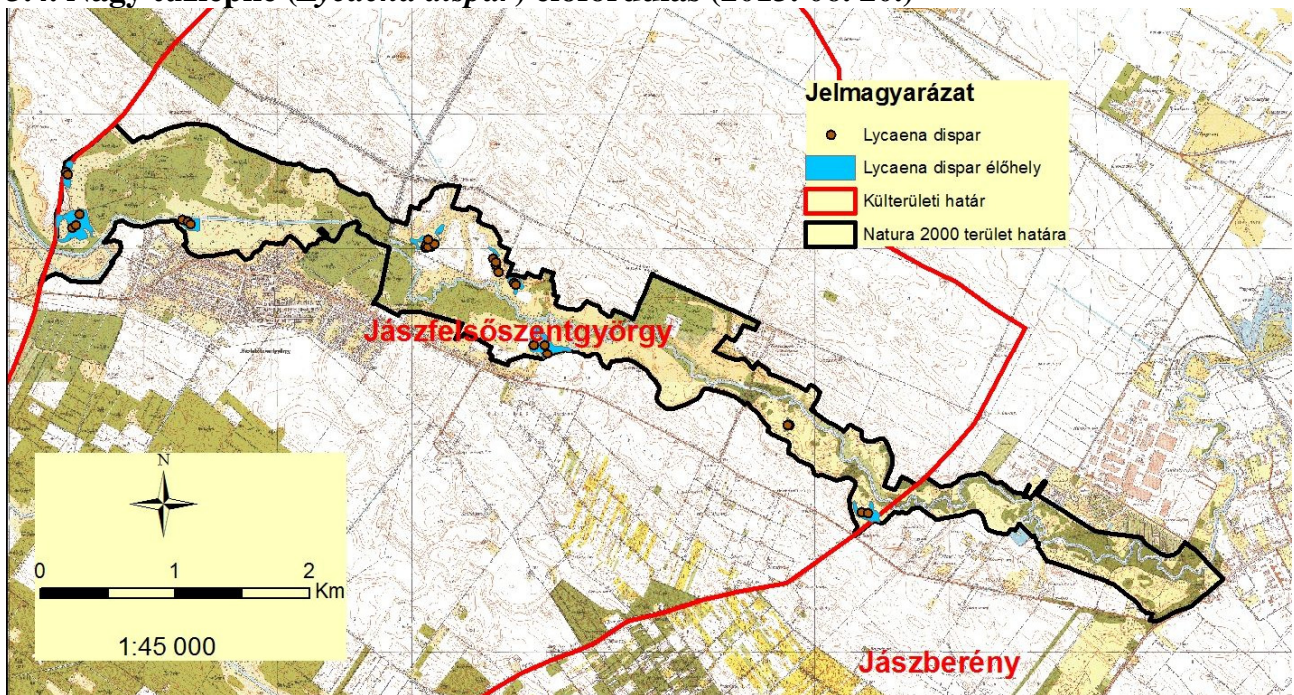
3.2.1. Jelmagyarázat a domináns élőhelytípusokhoz

B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
B2	Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet
B5	Nem zsombékoló magassásrétek
BA	Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál
D34	Mocsárrétek
H5a	Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
J4	Fűz-nyár ártéri erdők
J6	Keményfás ártéri erdők
L5	Alföldi zárt kocsányos tölgyesek
OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
OB	Jellegtelen üde gyepek
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
P2c	Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok
RA	Őshonos fajú facsoportok, faszorok, erdősávok
RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
RDa	Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők
RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
S1	Akácültetvények
S2	Nemesnyárasok
S6	Nem őshonos fafajok spontán állományai
T1	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
T5	Vetett gyepek
T9	Kiskertek
U10	Tanyák, családi gazdaságok
U11	Út- és vasúthálózat
U2	Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók
U8	Folyóvizek
U9	Állóvizek

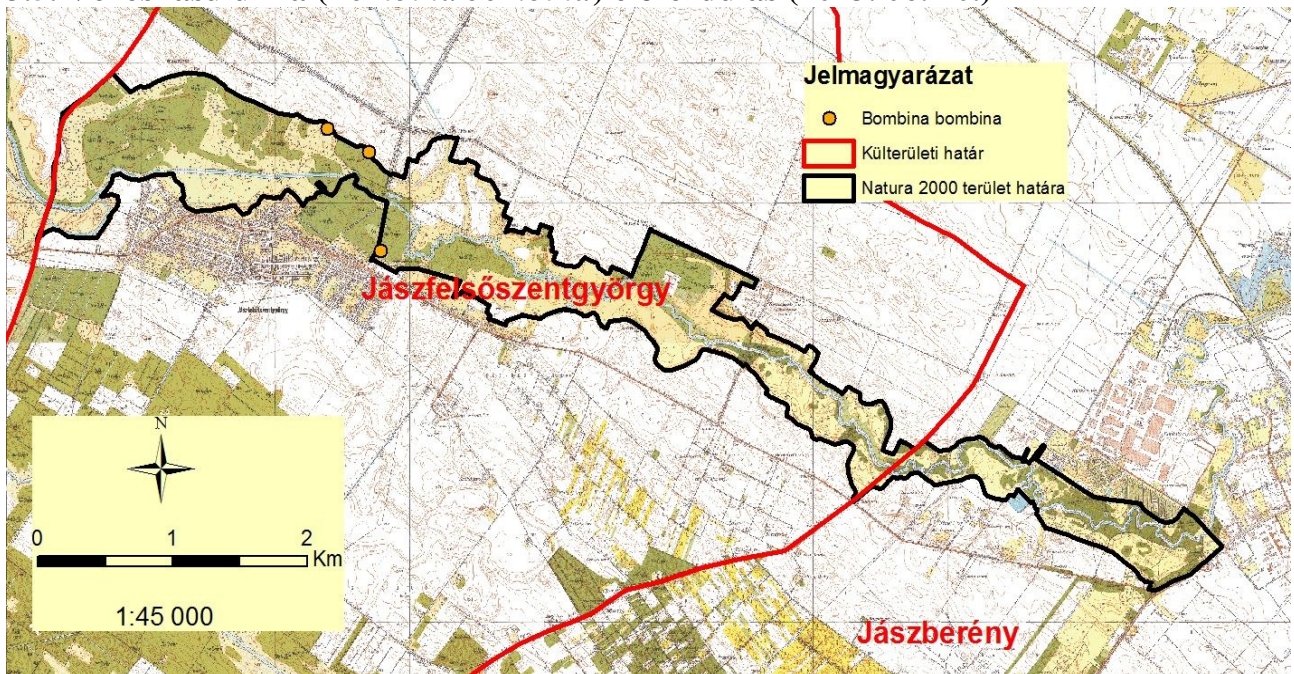
3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok (2013.06.24.)

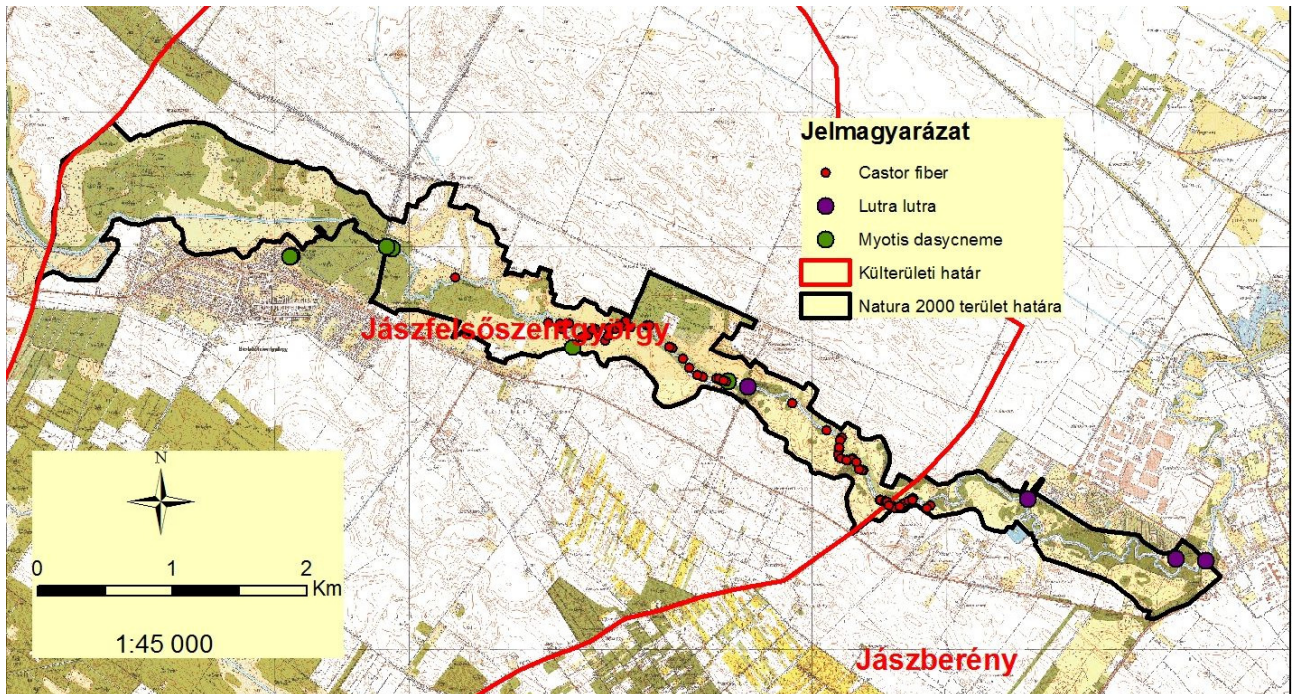
3.4. Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) előfordulás (2013. 06. 20.)

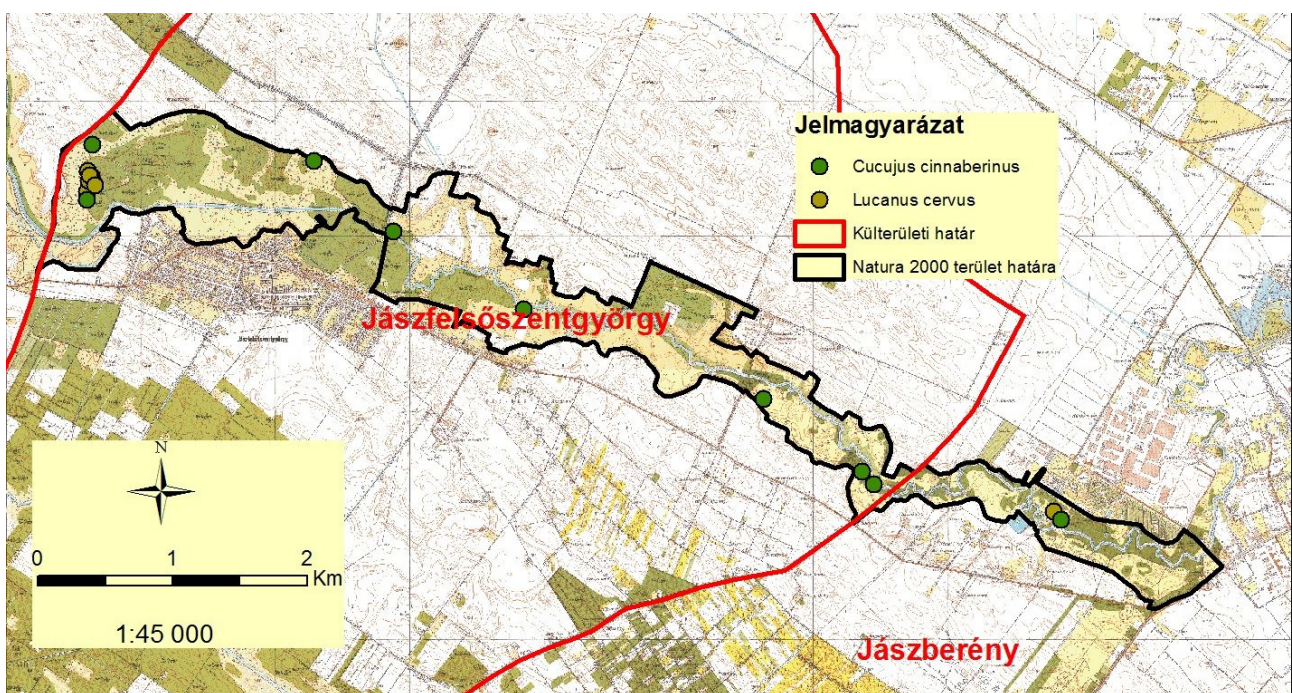
3.5. Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) előfordulás (2013. 06. 20.)

3.6. Emlősök - Vidra (*Lutra lutra*), közönséges hód (*Castor fiber*) és tavi denevér (*Myotis dasycneme*) előfordulása (2013. 07. 16.)

3.7. Bogárfajok – nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) előfordulása (2013.07.02)

3.8. Halfajok – Halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*) és vágó csík (*Cobitis taenia*) előfordulása (2013.07.02)

